

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
РОЛЬ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИКИ У
ЗДО

ЖЕНДЕЙ ВІВІЯНА АНДРІЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

Консультант:

Кішш Юліанна Іванівна
викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

РОЛЬ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИКИ У ЗДО

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

Жендей Вівіяна Андріївна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Біда Олена Анатоліївна**

доктор пед. наук, професор

Консультант: **Кішш Юліанна Іванівна**

викладач

Рецензент: **Габода Єва Бейлівна**

ст. викладач

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A HANGSZEREK SZEREPE AZ ÓVODAI ZENÉS FOGLALKOZÁSOKON

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Zsendej Vivien

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Bida Ilona

a pedagógiai tudományok doktora, professzor

Konzulens tanár: Kiss Julianna

oktató

Recenzens: Gabóda Éva

adjunktus

ЗМІСТ

Вступ.....	6
I. Музичні інструменти у дитячому садку.....	7
1.1 Види музичних інструментів.....	8
1.2 Інструменти дитини.....	12
1.3 Інструменти вихователя.....	12
II. Можливості використання музичних інструментів у дитячому садку.....	14
2.1 Зміст та дослідження на тему музичного розвитку дитини в закладах дошкільної освіти.....	14
2.2 Розвиток музичних навичок з використанням музичних інструментів.....	20
III. Роль музичних інструментів на заняттях музики в закарпатські угорські садочки.....	25
3.1 Попередні дослідження, зразок, запитання.....	25
3.2 Методи та засоби дослідження.....	28
3.3 Результати дослідження.....	29
Підсумки.....	41
Резюме.....	43
Література.....	44
Додатки.....	47

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	6
I. Hangszerek szerepe az óvodai zenei nevelésben	7
1.1. A hangszerek típusai a hangkeltés módja szerint	8
1.2 A gyermek hangszerei	12
1.3 Az óvónő hangszerei	12
II. Hangszerek alkalmazásának lehetőségei az óvodai zenei nevelésben	14
2.1. Az óvodai zenei nevelés tartalma és a területet érintő eddigi kutatások	14
2.2. A hangszerek alkalmazásának helye az óvodai zenei készségfejlesztésben	20
III. A hangszerek szerepe az ének zene foglalkozásokon a kárpátaljai magyar óvodákban	25
3.1 A kutatás előzményei, a minta leírása, kutatási kérdések	25
3.2 A mérőeszköz bemutatása, a vizsgálat módszere	28
3.3 A kutatás eredményei	29
Összefoglalás	41
Rezümé	43
Irodalomjegyzék	44
Mellékletek	47

BEVEZETÉS

*„Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni
nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.” (Kodály Zoltán)*

A szakdolgozat témája: A hangszerek szerepe az óvodai zenés foglalkozásokon.

Az óvodai zenei nevelés kérdése aktuális, hiszen a gyermek legmeghatározóbb időszaka az óvodáskor. Az óvodai nevelés feladata a 3-6 éves gyerekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése.

Az óvodapedagógus és a zenenevelő feladata a gyerekeket megismertetni a zenével, dalocskákkal, énekes játékokkal. Juttassa a gyerekeket az énekléssel és zenehallgatással élményekhez, keltse fel zenei érdeklődésüket, szerettesse meg a gyerekekkel az éneklést. A hangszer a gyermek számára akkor tudja a legnagyobb élményt nyújtani, ha maga szólaltathatja meg, játszhat rajta.

A gyermekek zenei képességei gyakorlati tevékenységeik során tökéletesednek. Zenei nevelésen belül nagyon nagy szerepe van a hangszerhasználatnak. Hangszeres játék közben fejlődik a gyermek alkotókészsége, emlékezőkészsége, formaérzéke, belső hallása. Hangszerek által az óvónő élő zenét tud bemutatni a gyermekek számára. A gyermekek testközelből ismerkedhetnek meg a hangszerek különböző hangjaival, felépítésükkel, valamint megszólaltatásuk módjaival.

A szakdolgozat tárgya az óvodai zenei nevelés és a hangszerhasználat az óvodában. A munka célja, hogy bővebben kifejtjük az óvodai zenei nevelés feladatát, célját, tartalmát, megismerkedjünk az óvodában használatos hangszerek típusaival, jellemzőivel.

A munka kétnyelvű tartalomból, bevezetésből, három fejezetből, két nyelvű összegzésből, felhasználtirodalom jegyzékéből, ábrák jegyzékéből, továbbá táblázatok és diagramok jegyzékéből áll, összesen 46 oldalon.

Az óvodás gyermek a szépre fogékony, és szomjas a tudásra. Az úton, ami a műveltséghez vezet, mi, óvónők fogjuk kezét először, és mi irányítjuk első lépéseit. Rajtunk áll, hogy megtanul-e járni, tovább-e majd az úton egyedül is, hogy zenét művelő és zenekedvelő felnőtté váljon.

I. A HANGSZEREK AZ ÓVODAI ZENEI NEVELÉSBEN

Mielőtt részletesebben foglalkoznánk az óvodai hangszeres zenei nevelés kérdésével, szükségesnek látjuk néhány fogalom meghatározását.

Az óvodai nevelés nem mást, mint a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, életkori sajátosságaira építve történő értelmi, érzelmi fejlesztést jelent. Az óvodai nevelés célja a gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, a személyiség formálása és az iskolai oktató-nevelő munka megalapozása. Ezt segíti elő az óvodában folyó rendszeres zenei nevelést. „A zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre” (Kodály, 1958). Fogékonnyá teszi a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását.

A zenei nevelés hosszú távon azért is fontos, hogy a kicsik - akik a jövőben szintén szülők lesznek – zenehallgatásra fogékony felnőtté váljanak. Ezt a játékos kedvet, humort, hangulatot, az éneklés örömét majd saját gyermekeiknek is továbbadják. A szülők és az óvoda együtt sokat tehet annak érdekében, hogy a fogékony gyermekkorban a kicsinyek zenei érdeklődését felkeltse, az énekes játékokkal örömet szerezzen, és kedvet ébresszen az együtt énekelgetésre (Forrai, 2016).

Kodály Zoltán a *Fiatalok* című lapnak 1941-ben adott nyilatkozatában azt fogalmazta meg: „...a zeneképzést tulajdonképpen már az óvodában kell elindítani, hogy a gyermek a zene alapelemeit korán idegezze be, mert a zenei hallásra való nevelés csak ezzel a korán meginduló alapos munkával válhat eredményessé.”

Az énekhangon kívül, vagy mellette a zene megszólaltatása hangszerek segítségével is történhet. A hangszerjáték a hallgatónak és a játékosnak is egyaránt élvezetet nyújt. A zenével olyan érzelmeket és hangulatokat fejezünk ki, melyekhez a beszéd már nem elegendő. A zene a hangszer által vigaszt és örömet nyújt minden hallgató számára (Frank, 2013).

A gyerekeknek nagy szükségük van a különböző csengő-zengő hangokra, mivel ezek jókedvet és vidámságot visznek a foglalkozásokba, vagy a gyermek szabad játékába is. Ezért fontos, hogy több különböző hangszer legyen az óvodában elérhető közelben: kis rézharangok, harangjáték, xilofon vagy gyerek-hárfa, csörgők, botok, pengetős vagy fúvós hangszerek (Döbrössy, 2004).

„A hangszer a hangszerszám kifejezés rövidítése. Állandóan magunknál hordott természetes hangszerünk a torkunk. A kiáramló levegő megrezegteti a hangszálainkat,

ezáltal hang keletkezik. A keletkezett hang mélysége függ a hangszálak hosszától és fesztességétől” (Frank, 2013, 4). A mesterséges hangszerek is ehhez hasonlóan működnek. Mindig egy vagy több tárgy hozza létre a rezgő hangot, pl: a gitárhúrok. A hangszereket csoportosíthatjuk a hangadásuk, vagy kezelésük módja szerint. A hangadás módja szerint megkülönböztetünk: aerofon hangszerek (levegő), kordofon hangszerek (megfeszített húr), membranofon hangszerek (kifeszített hártya), idiofon hangszerek (rugalmas merev test), elektrofon hangszerek (elektronikus rezgések) (Frank, 2013).

Annak alapján, hogy a hangszer meghatározható magasságú vagy pedig zörejszerű hangokat állít elő, léteznek dallamhangszerek és ritmushangszerek. Aszerint, hogy a hangszer egyidőben csak egy, vagy több hangot is képes játszani, vannak homofón és polifón hangszerek. Használható szempont lehet a kulturális beágyazódottság szerinti csoportosítás, mely alapján vannak műzenei és népzenei hangszerek. Megszólaltatás módja szerint is csoportosíthatjuk. Ezek alapján lehet: fafúvós, rézfúvós, billentyűs, ütős, vonós, pengetős, valamint elektromos hangszerek. Mielőtt bemutatnánk az óvodában használható hangszereket, röviden ismertetjük azok típusait (Frank, 2013).

1.1. A hangszerek típusai a hangkeltés módja szerint

Fafúvós hangszerek

A fafúvós hangszereket régebben facsóból készítették. Manapság e hangszercsoport elnevezése nem függ össze az anyagukkal, a fafúvós hangszerek gyakran fémből - fuvola, szaxofon, kerámiából - okarina vagy műanyagokból furulya készülnek. Két féle belső furatuk lehet: van kúp alakú és henger alakú. A hangszerbe fújt levegőt a fúvóka alakítja át hanghullámá. A cső falában lévő lyukak segítségével hozzuk létre a dallamot. Az egyik legnépszerűbb, valamint legegyszerűbb fúvós hangszer a furulya. Többségük fából készül, nincsenek rajta billentyűk. A fuvolákat eleinte fából készítették. Jelentős különbség, hogy a fuvolákon már vannak billentyűk. A későbbiekben a fuvolákat elkezdték fémből gyártani, de mivel az elődök mind fából készültek, ezért maradt a fuvola a fafúvósok csoportjában (Frank, 2013).

A fafúvós hangszerek csoportjába tartoznak még a következő hangszerek: klarinét, oboa, szaxofon, fagott, kecskeduda (skótduda).

Rézfúvós hangszerek

A rézfúvósok hangcsöveit általában vékony sárgarézből forrasztják össze. A hangcső hajlata határozza meg a hang jellegét. A trombiták henger formájúak, míg a kürtök kúp alakúak. A hangot a hangszer végén elhelyezkedő tölcsér erősíti fel. A legfontosabb rézfúvós hangszerek a trombita, a kürt, a harsona, az eufónium valamint a tuba. Az ilyen típusú hangszerek megszólaltatásához, az úgynevezett tölcsérfúvóka szükséges. A harsonának valószínűleg a tolós trombita az elődje. A harsona jellegzetessége, hogy található rajta egy U formájú cső, amit mozgathatóvá tettek. Az S formájú harsonán ezzel a tolókéval lehet a kívánt hangoknak megfelelő hosszabb, illetve rövidebb csőhosszt beállítani. A tuba a rézfúvósok basszushangszere. Hangja széles kúpszerű csőben képződik. Hosszúságának és szélességének köszönhetően a létező legmélyebb hangok megszólaltatására is képes (Bogár, 2010).

Vonós hangszerek

Az európai vonós hangszer családnak nincs túl sok tagja. A hegedű, a cselló, a brácsa, valamint a nagybögő egyúttal szimfonikus hangszerek is. A húrok vékonyságukból adódóan csak kevés levegőt tudnak megrezegtetni, ezért feszítik őket a húrlábra. Az egyik legnépszerűbb vonós hangszer a hegedű. Alakja: a hegedű háta és teje vékony. Esztétikailag is szép megjelenést biztosít, valamint a hangok akadálytalan terjedésében is segít. A hegedű húrjait lószőrrel feszített vonóval szólaltatják meg. A vonós hangszerek legmélyebb hangját a nagybögő biztosítja. A bögőn hosszú, vastag húrok feszülnek. A bögős állva vagy egy magasított széken ülve játszik (Frank, 2013).

Pengetős hangszerek

A pengetős hangszerek húrjait általában pengetéssel szokták rezgésbe hozni, az is előfordul, hogy ütik a húrokat. A dallamok különböző hangjait kétféleképpen szólaltathatjuk meg: a gitáron, a citerán és a mandolinon ujjal a fogólapra nyomva rövidítjük le a húr hosszát, pengetővel vagy az ujjunkkal játszunk. A másik lehetőség az, hogy minden hangnak külön húrja van, ilyen felépítésű a hárfa (Frank, 2013).

A lant szintén a pengetős hangszerek családjába tartozik. Körte formájú, könnyű korpusza hátul félkör alakú, vékony fabordákból áll. A hangerő növelésére minden húrból kettőt építettek be. A mandolin a lantéhoz hasonlóan vékony fabordákból áll, viszont kisebb. A mandolin jelentése kicsi mandula. Négy pár acélhúr feszül a hangszeren. Egy kis érdekességként: a doromb a legkisebb pengetős hangszer. A dorombon húrok helyett egy fémnyelv szólaltatja meg a hangokat. A doromb keretét a szájüregünknek kell szorítani. A dallamot a szájüreg méretének változásával és a nyelvünkkel tudjuk befolyásolni (Frank, 2013).

Billentyűs hangszerek

Ezek a hangszerek az ujjunkkal lenyomandó billentyűkről kapták a nevüket. Sok billentyű együtt alkotja a billentyűzetet. A zongoránál, orgonánál, a cseballónál és a harmónikánál oktávonként nyolc fehér és öt fekete billentyűt találunk. Az orgonához lábbillentyűt is találunk, ezek a pedálok (Frank, 2013).

Ütőhangszerek

Zörejek és zenei hangok megszólaltatására egyaránt alkalmasak az ütős hangszerek. Ha a rezgések szabályosak abban az esetben beszélünk zenei hangról, ha nem akkor csupán zörejről van szó. Az ütős hangszerek csoportjába soroljuk a xilofont. Ez egy fahangszer, amelyet faverőkkel lehet megszólaltatni. Ütős hangszer még a pergődob, az üstdob, a triangulum, a cintányér, a kasztanyetta (Frank, 2013).

Orff leginkább az ütőhangszereket ajánlja az óvodáskorú gyermekek számára. Ezeket két csoportba oszthatjuk: ritmushangszerek és melodikus hangszerek. Az első csoportba tartozó hangszerek a ritmushangszerek, amelyeket az egyenletes lüktetés érzékeltetésére, a dal ritmusának kiemelésére használunk az óvodában. A melodikus hangszereket nevezhetjük még dallamjátszó hangszereknek is.

A ritmushangszerek családjába tartoznak a következő hangszerek:

- ébenfapálcák
- csörgők
- rumbatök
- triangulum
- kézidob
- csörgődob
- ujjréztányérok
- hengerdob (Balogh, Czikó, 2012).

Melodikus hangszerekhez sorolhatjuk:

- fadob
- csengő
- száncsengő

- gomba
- metallofon
- xilofon (Balogh, Czikó, 2012).

A ritmus és melodikus hangszerek megszólaltatása a következőképpen történik.

Ébenfapálcák – egy pár rövid botocska alkotja, egymáshoz ütögetésükből száraz fa hangját keltik. Kisebbszámára könnyebb az a játékmód amikor a jobb kéz ujjai között tartott botocskát a bal kéz ujjai között levőhöz ütögetjük.

Csörgő – hosszúkás fa fogólapon kerek fémlapocskák találhatók, melyek szabadon mozognak, így egymáshoz és a fához ütődve csörgő hangot hallatnak. A csörgőnek nagyon egyszerű a használata, ezért van az, hogy már csecsemőkorban megismerkedik vele a gyerek.

Triangulum – acélháromszög, amely egy madzagra van erősítve. Acélpálca segítségével szólaltatjuk meg a hangszert.

Ujjréztányérok – kisebb réztányérok, posztó fülecskével ellátva. Ezeken fogjuk a hangszert. A gyerekek az ujjaikra is ráhúzhatják.

Rumbatök – műanyagból készült, fa nyélre erősített tök alakú, belül üres test, golyócskákkal ellátva. A tenyerünkhöz ütögetve vagy a levegőben csörgetve használjuk (Balogh, Czikó, 2012).

Csengő – alakja gombára emlékeztet. Fém ütővel szólaltatjuk meg. A triangulumétól lágyabb, csengő hangja van.

Fadob – belül üreges hangszer. Ütővel vagy a jobb kéz mutatóujjával játszunk rajta.

A metallofon lapjai fémből készültek, amelyek hangmagasság szerint vannak elrendezve. Fa végű ütővel játszunk rajta.

A xilofon lapjai fából készültek. 1–2 plüssvégű ütővel játszunk a hangszeren. Az ütőket most is lazán tartjuk. Tompa, bársonyos hangszín idézhető elő általa (Balogh, Czikó, 2012).

1.2. A gyermek hangszerei

A gyermekek a zenét különféle eszközök segítségével tanulják megérteni. Zenei képességeik a gyakorlati tevékenységek során tökéletesednek. Óvodában a hangszerek használata közben megfigyelhetjük a magas-mély hangok, gyors-lassú tempó, halk-hangos közötti különbségeket. Hangszeres játék közben fejlődik a gyermek alkotókészsége, emlékezőkészsége, formaérzéke, belső hallása (Forrai, 2016)

A leghatásosabb és legszórakoztatóbb eszköznek már az óvodában is a gyermekhangszerek bizonyulnak. A gyerekek kezébe óvodában általában ütőhangszereket adunk: dobot, háromszöget és cintányért. Meg kell tanítani a gyerekekkel ezen hangszerek nevét és kezelési módját (Forrai, 1991).

A dobot a balkézben kell fogni, jobb kézben tartjuk a dobverőt. A dobverő segítségével lazán a bőr közepére ütünk, úgy, hogy a bőr visszapattanjon. Figyelni kell arra, hogy a tenyerünk sehol ne érintse a dob bőrfelületét (Forrai, 2016).

A háromszöget kb. vállmagasságban kell tartani vékony zsinórra akasztva. A háromszöget a bal, míg a fémütőt a jobb kézben fogjuk. Ügyelni kell, hogy a háromszög ne érintkezzen a gyermek ruhájával. A hangszer alsó rúdja kell ráütni fentről lefelé, hogy a háromszög ne forogjon (Forrai, 1991).

A ritmushangszereket az egyenletes lüktetés érzékeltetésére, a dal ritmusának kiemelésére és az állandóan ismétlődő ritmuskíséret alkotására használunk az óvodában.

A ritmushangszerek használatakor figyelembe kell venni, hogy az énekszóé az elsődleges szerep, míg a hangszereké a másodlagos, azaz kísérő funkció. A hangszerkíséret kellemes, esztétikus kell, hogy legyen és hangsúlyozza a dallam karakterét. Egyszerre nem szükséges sok hangszert használni, mert rendbontáshoz vezethet. A hangszerek kiválasztása tudatosan történjen, mindig a dalok hangulatát, ritmusát, tartalmát figyelembe véve (Balogh, Czikó, 2012).

1.3. Az óvónő hangszerei

Forrai Katalin szerint „egy hangszeren minden óvónőnek kellene tudni játszani. A hangszertanulás nemcsak az óvodai zenei nevelés eszközeként kamatozik, hanem szükséges kiegészítője az óvónő zenei ismereteinek, zenei műveltségének is” (Forrai, 2016, 117).

Az óvónő sokféle hangszeren játszhat, az egyetlen követelmény az igényes és szakszerű megszólaltatás, előadás. A hegedű hajlékony, gyengéd hangja áll legközelebb az emberi hanghoz. Nehézsége, hogy a hegedűjáték elsajátításához sok évi tanulás és gyakorlás szükséges, és a későbbiekben is folytonos gyakorlást igényel. A hegedűvel szemben a furulyának az egyik legegyszerűbb a kezelése, így a hangszeren rövid idő alatt meg lehet tanulni játszani. Hátránya hangterjedelme, amely sokkal kisebb, mint a hegedűé, hangja is merevebb. Az óvónők hangszerei közé soroljuk még a fa- és fémcimbalmot (Id. 8. sz. melléklet), valamint a xilofont. Ezen ütőhangszerek pattogó, indulószerű játékra alkalmasak. A gitár is alkalmazható az óvodai zenei nevelésben, Forrai Katalin szerint az óvónő a gitárt inkább csak zenehallgatáskor használja, ne kísérje a gyermekdalokat (Forrai, 2016).

A helyes hangszerhasználatnak sokféle lehetősége van az óvodában. Az egyetlen korlátozó javaslat az lehet, hogy ne szoktassuk a gyereket állandó hangszerjátékhoz. A gyermeknek meg kell tanulni önállóan, hangszeres kíséret nélkül is énekelni (Forrai, 2016).

Használhatjuk a hangszert:

- zenei fogalmak sokoldalú bemutatásához (pl: halk-hangos, gyors-lassú),
- zenehallgatáshoz, dalok, műzenei szemelvények szép előadásához,
- ritmusérzék fejlesztéséhez, az egyenletes lüktetés érzékeltetéséhez,
- dallamfelismeréshez,

A gyermekeket érdekli, hogy hogyan szólal meg a hang. A legjobb az volna, ha az óvónő a vonós, pengetős, fúvós és ütőhangszereket megszólaltatásának technikai különbségét is be tudná mutatni (Forrai, 2016).

II. HANGSZEREK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI ZENEI NEVELÉSBEN

Az óvodai zenei nevelés során rengeteg sokszínű fejlesztő lehetőséggel, módszerrel, formával találkozhatunk, amelyekkel fejleszthetjük a gyerekek zenei készségeit, képességeit. Az egyik legszéleskörben alkalmazott technikának tekintjük a hangszerhasználatot. Mint már tudjuk, egy hangszeren minden óvónőnek kell tudni, vagy kellene tudni játszani. A hangszeres játék által megkedveltetjük a gyerekekkel a zenét, fejlesztjük az esztétikai érzéküket, valamint a zenei képességfejlesztés minden területén pozitív változást érhetünk el. Mielőtt részletesebben belemerülnénk a hangszerek alkalmazásának lehetőségeibe szükségesnek látjuk, a zenei képességfejlesztés területének bemutatását.

2.1 Az óvodai zenei nevelés tartalma és a területet érintő eddigi kutatások

Az óvodai zenei nevelés feladata a zenei képességek fejlesztése, az énekhang ápolása, a zenei továbbfejlődés megalapozása, a zene megkedveltetése, az esztétikai érzék fejlesztése.

A képesség az embernek bizonyos tevékenységre vonatkozó alkalmasságát jelenti. A zenei képesség zenei tevékenységre teszi alkalmassá az egyént.

Forrai Katalin *Ének az óvodában* c. könyvében a zenei képesség fejlesztés következő területeit különbözteti meg:

- éneklési készség fejlesztés
- zenei hallás fejlesztés
- ritmusérzék fejlesztés
- zenei formaérzék fejlesztés
- zenei alkotókészség fejlesztés
- zene hallgatására nevelés.

Az éneklési készség fejlesztése a gyermek utánzást vágyán alapszik. Az óvónő gyakori énekléssel kelti fel a gyermekek figyelmét, akik kedvük szerint be is kapcsolódhatnak az

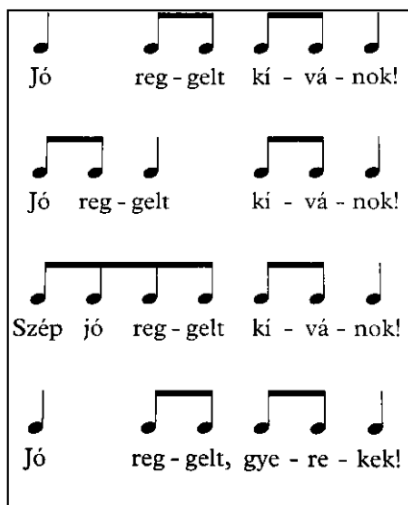
éneklésbe. Az óvodában hallás után imertetjük meg a gyerekekkel a dalokat. A pontos hallásképzet és a hangszálak irányításnak helyes mechanizmusával alakul ki a tiszta éneklés. A tiszta, szép éneklést segíti, ha a gyermek adottságainak megfelelően kis hangterjedelmű dalokat választunk, valamint ha a megfelelő hangmagasságon éneklünk. Az óvónőnek jó példát kell mutatni: énekeljen tisztán, érthetően, jó szövegkiejtéssel. A gyermekek hangját ápolni és óvni kell, semmiképp nem szabad túlerőletetni, túl hangosan énekelteni velük. Alspvető követelménynek számít a középerős, könnyed, lágy éneklés (Forrai, 2016).

A *zenei hallás fejlesztés* első lépcsőfoka az aktív éneklés. 2 féle hallást különböztetünk meg: akusztikus hallást és belső hallást. Az akusztikus hallás a tényleges hangok meghallása, vagyis, amikor a hanghullám eléri a dobhártyát. „A belső hallás olyan zenei kép, amely hangrezgés, tényleges hang nélkül jön létre. Ez jelentheti a már ismert hangok (beszédhang, dallam) felidézését, amit a zenei emlékezet tárol” (Forrai, 2016).

Az óvodában a dal és a játékos mozgás természetes módon kapcsolódik össze, tehát az óvodás gyermek *ritmusérzéke* állandó, kellemes zenei tevékenységek során fejlődik. Az egyenletes lüktetés a dalocskák, mondókák állandóan és szabályosan ismétlődő súlya. A lüktetés folyamatosságát éneklés közben a játékos mozgás erősíti meg. Fejleszteni kell a gyermekben azt a képességet, hogy a lüktetést hosszú időn keresztül is érezze. Ennek érdekében a tanult dalokat egymás után sokszor, folyamatosan ismételni kell. A ritmus hosszabb és rövidebb egységek időbeli egymásutánja. „A mondókák és gyermekdalok ritmusa egyszerű, legtöbbször negyedekben és páros nyolcadokban mozog. A negyed szünet a szavak ritmusának megfelelően illeszkedik a motívumokba” (Forrai, 2016). A dalok ritmusát csak akkor kezdjük ismertetni a gyerekekkel, ha lüktetéssel már teljesen tisztában vannak, vagyis segítség nélkül is pontosan tapsolják. A ritmus érzékelésére sokféle játékos mozgást használunk. Először választhatjuk a tapsolást, kopogást, majd olyanokat, amelyeknél csak látható és érezhető a mozgás, például karlendítés, fejbólintás (Forrai, 2016).

A legkisebb zenei egységnek, a motívumnak megérzése fontos a *zenei formaérzék* alapozásához. Ez a formaérzék fejlesztése mellett még más készségek fejlődésére is hat, például a tiszta éneklésre, a zenei alkotókészségre. Jól ismert dal vagy mondóka közben tapssal vagy más hanggal kihangsúlyozzuk a motívum első negyedét – ez a dallammotívum. A ritmusmotívumok szövege legyen a hangulatnak, a környezetnek és a körülményeknek megfelelő. A legegyszerűbb szövegek azok, amelyeket folyamatosan használunk, például: tapsolva köszönés, visszhanggyakorlás, a gyerekek nevének

eltapsolása. A neveknek változó lesz a ritmusa, de a köszönést is eltapsolhatjuk több féle képpen:

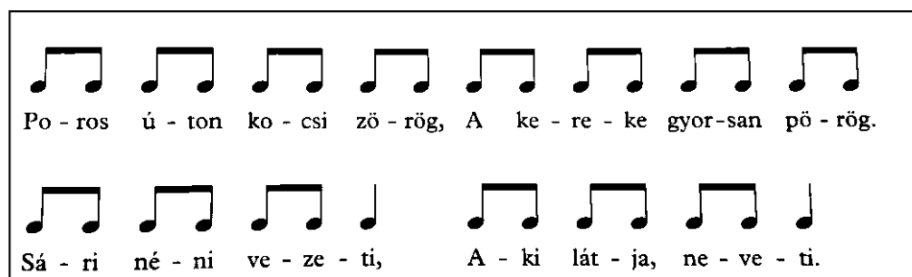

1. ábra Jó reggelt kívánok köszönési forma különböző ritmusai (Forrás: Forrai, 2016)

A ritmusmotívumok szövegét mindig kísérje mozgás és hang, hogy a ritmus a gyermek mozdulataiban is érvényesüljön (Forrai, 2016).

A *zenei alkotókészség* a művészeti tevékenység egyik lehetséges formája. Alapja a gyermek kitaláló- és önkifejező törekvése, amit az óvónő kreativitása és improvizáló kedve bontakoztat ki. Az óvónő műveltsége és humorérzéke ad kedvet a gyerekeknek ahhoz, hogy ők is kitaláljanak valamit. Több féle képpen is alkothatnak a gyerekek, például: előfordul, hogy ismert dallamot énekel új szöveggel, mondóka ritmusára húz másik szöveget, vagy úgy játszik egy momdókával, hogy a magánhangzóit megtartsa, viszont a mássalhangzóit kicseréli valami számára szépen hangzóval, például „Ecc, pecc, kimehetsz” helyett „Er, perr, rirerer...”. Előfordulhat olyan is, hogy az óvónő egy rövid mesét megzenésítve, énekelve ad elő, ez által a gyerekek is kedvet kapnak hasonló kitalálására.

Például a Poros úton köcsi zörög c. mondóka szövegét is átalakíthatják a gyerekek tetszés szerint. A dallam, a ritmus megmarad csak a szöveg változik.

2. ábra Poros úton köcsi zörög c. népdal ritmusa (Forrás: Forrai, 2016)

Például: poros úton-széles úton, kocsi zörög-szekér robog, gyorsan pörög-gyorsan forog, Sári néni-Laci bácsi stb. Mindez a gyerekek és az óvónő kreativitásán és találékonyságán múlik.

Az óvodai *zenehallgatás* célja, hogy a gyermek figyelmét a dal, az ének, a hangszerjáték szépségével lekösse, felkeltse érdeklődését a meghallgattott zene iránt, és az óvodásokat a türelmes, figyelmes hallgatásra, élvezésére szoktassa (Forrai, 2016).

Az embernek a zenével való legközvetlenebb kapcsolata az éneklésben és a zenehallgatásban nyilvánul meg. A zenehallgatás komoly figyelemkoncentrációt igényel, ezért abban az életkorban kell gyakorolni, amikor erre a legfogékonyabbak a gyermekek (óvodás kor). Az óvodai zenehallgatás célja és feladatai:

- a zenei élménynyújtás;
- az énekek, néhány perces zeneművek figyelmes meghallgatására való szoktatás;
- a zene iránti érdeklődés felkeltése;
- a gyermek ízlésének formálása;
- zenei képességeink (hallás, ritmusérzék) fejlesztése (Balogh, Czikó, 2014).

A zenehallgatás alkalma és időpontja nem korlátozódik csupán az énekszereplőkre. A nap bármely szakában kedvet kaphatunk a zenélésre, daloskázásra. Feltétele azonban a nyugodt légkör, valamint a gyerekek érdeklődése (Forrai, 2016).

A zenehallgatás az énekszereplő bármelyik részébe beépíthető. Zenehallgatáskor:

- teremtsünk nyugodt légkört, ne zavarja semmi külső tényező a gyermek érdeklődését
- közel helyezkedjünk el a gyerekekhez
- szőnyegen vagy széken ülve a gyerekek kényelmesen helyezkedjenek el, egymást ne zavarják,
- előadás után várjunk egy kicsit, és csak utána ismételjünk
- a gyerekek spontán megnyilvánulásait vegyük figyelembe, de csak akkor válaszoljunk, ha kérdeznek (Forrai, 2016).

A zenehallgatás akkor jelent igazi élményt a gyermeknek, ha élő előadást közvetít, és az előadó maga is teljes mértékben átéli a darab mondanivalóját. A gépzene közös zenehallgatásra kevésbé alkalmas, mert az eszközök minősége nem megfelelő, és az előadóval lehetetlen kapcsolatot teremteni. A háttérzene sem a legmegfelelőbb, óvodai

zenehallgatásra. Legfeljebb a bensőséges hangulat megteremtéséhez alkalmazzuk (ünnepi hangulat, karácsony, téli hangulat) (Balogh, Czikó, 2014)

A hangszeren való játszás nem csak az óvodai nevelés eszközeként kamatozik, hanem szükséges kiegészítője az óvónő zenei műveltségének is. A hangszerjáték a hallgatónak és a játékosnak is egyaránt élvezetet nyújt. A zenével olyan érzelmeket és hangulatokat fejezünk ki, melyekhez a beszéd már nem elegendő (FRANK, 2013).

Az óvodai zenei neveléssel kapcsolatban számos kutatást végeztek már magyar nyelvterületen és külföldön is, viszont ezek fókuszában többnyire a zenei képességfejlesztés területeit és módjait helyezték. A kutatásunk sikeres elvégzéséhez több zenei neveléssel kapcsolatos tanulmányt és kutatást tanulmányoztunk.

Csongrádi Beatrix és Asztalos Kata (2017) kutatásának célja az volt, hogy feltárják a zenei észlelési képességek és a szülői, szociális háttér összefüggéseit, valamint, hogy felhívja a szülők figyelmét és ösztönözze őket a gyerekekkel való közös zenei tevékenységre. A gyerekek képességeinek a felmérésére tesztfeladat alapú mérőeszközt alkalmaztak, a szülők számára pedig papír alapú kérdőívet készítettek. A kérdőív kérdései a család zenei kultúrájára fókuszál. A vizsgálat 3-4 és 5-6 éves gyerekek korosztályára terjedt ki. A gyerekek átlagéletkora 3,67 és 5,33 volt (Csongrádi-Asztalos, 2017)

A kutatás eredményeként elmondható, hogy a korai időszakban megvalósuló zenei nevelés nagy jelentőséggel bír. Az eredmények felhívják a szülők figyelmét a közös éneklés és az együttes zenei élmények fontosságára. A kutatás hangsúlyozza, hogy jó az ha a pedagógus rendelkezik bármilyen hangszertudással, mivel ezeket a gyerekek mindig nagy örömmel és csodálattal hallgatják. A hangszer jó motivációs és érdeklődés fenntartó eszköz. Az abszolút hallás elég ritka, ezért a hangszer segít abban, hogy „hangnemben maradjunk”, azaz a kezdőhangnak megfelelő záróhangra érkezzünk (Csongrádi - Asztalos, 2017).

Janurik Márta és Józsa Krisztián: A zenei képességek fejlődése 4 és 8 éves kor között. c. kutatásában hangot ad többek között annak, hogy a zenei képességek vizsgálatára az utóbbi években kevés figyelem irányult. Munkájukban megfogalmazták, hogy mindnyájan rendelkezünk zenei képességekkel, azonban a zenére való fogékonyság mértéke egyénenként eltérő lehet. Kutatásukkal ezen mértékekre szerettek volna rámutatni különböző intézményekben, úgymint egy nagyváros, két kisváros és három falu óvodáiban és iskoláiban. A kutatásuk mintájának 52%-át képezték óvodások, míg 48%-át iskolások. Képességvizsgálati teszt formájában végezték el az adatgyűjtést az intézményekben. A kutatás eredményeként elmondható, hogy a zenei képességek közül a legmagasabb szintet

a hangszín megkülönböztetés jelentette. A kutatás egyik részlete a szülők iskolázottságát kívánta felmérni. Az adatok összehasonlítását követően elmondhatjuk, hogy az óvodai zenei nevelés elsősorban a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyerekeinek zenei-képességfejlődését segíti (Janurik, Józsa, 2013)

A XX. században több kutatás foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy milyen hatást is gyakorol a zene a szellemi és testi fejlődésre (Haffner-Kiss, 2017). A zene személyre gyakorolt hatását manapság egyéb modern technikákkal is alátámasztották. Manapság is rengeteg kutató, pszichológus, pedagógus és művész foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen hatásai vannak a zenének a szellemi és testi fejlődésre. Haffner-Kiss arra keresi a választ, miként hat a zene a személyiségfejlődésre, a lélek fejlődésére a magzati kortól egészen az iskolás korig.

Janurik Márta és Józsa Krisztián 2011-ben a zenei képességek fejlődésével foglalkoztak, valamint azok összefüggéseivel más alapkészségekkel. A kísérleteikben arra keresték a választ, hogy milyen mértékű fejlesztést érhetnek el a zenei hallási képességek területén a zenével történő, egész napon átívelő, napjában többször ismételt néhány perces foglalkozások megtartásával. Arra törekedtek, hogy a zenei fejlesztés során az éneklés, játszás énekekkel a megszokott mindennapi napirendbe illeszkedjen. A programjukkal azt kívánták elősegíteni, hogy a gyerekekkel napi rendszerességgel – és naponta több alkalommal is – részt vegyenek közös éneklésben. A zenei fejlesztő kísérletet egy vidéki nagyváros, egy kisváros és egy falu óvodáiban nagycsoportos gyerekek részvételével zajlott. Az adatfelvétel 2 mérési időpontban zajlott három hónap különbséggel, képességeteszt formájában. A kísérlet eredményeként elmondható, hogy egyszerű módszerekkel, a zenei hallás képessége már 3 hónap leforgása alatt jelentős mértékben fejleszhető. Az elvégzett kísérletek csupán első lépést jelenthetnek ebben a témakörben, további vizsgálatokra, hosszabb időtartamú fejlesztő kísérletre van szükség annak érdekében, hogy olyan egyszerű és széles körben alkalmazható eszközöket találjunk, amik által a hallás utáni feldolgozás zenei készségei és képességei eredményesen fejlődhetnek (Janurik-Józsa, 2012).

Az általunk feltérképezett kutatások egyike sem a hangszerhasználat vizsgálatát helyezte a középpontba, ezért úgy gondoljuk, hogy témánk egy kevésbé feltárt terület az óvodai ének-zene területén, kárpátaljai vonatkozása miatt pedig hiánypótló.

2.2. A hangszerek alkalmazásának helye az óvodai zenei készségfejlesztésben

Az egyik legfontosabb terület, amire használhatjuk az óvodai nevelés során a hangszereket az a: zenei fogalmak bemutatása. A hang egyik legfontosabb jellemzője a hangerő. Előfordulhat, hogy ugyanaz a hang halkan kellemes élményt nyújt, míg hangosan már zavaró, ilyen például az emberi hang is, halkan lágy hangzású míg hangosan már kevésbé kellemes. A halk és hangos fogalma tehát a zene, a hangok jellegéről, hangulatáról is árulkodik (Forrai, 1991).

Óvodában a halk és hangos közötti különbséget mindig jól hallható módon kell érzékelteni. Tehát a helyes viszonyítás érdekében figyelniük kell arra, hogy a halk és a hangos is jóval eltérjen a normál közepes hangfoktól. A kétféle hangerő között ne is túlozzuk el különbséget, vagyis a hangos ne legyen kiabálás, míg a halk ne legyen suttogás. Fontos odafigyelni arra, hogy mindkét hangfoknál jól kivehető legyen a dallam és a szöveg is. Ügyelni kell arra, hogy a hangerő váltás ne vonjon magával tempóváltást is. Foglalkozások során a hangerőt kifejezhetjük a térben is, például: hangosnál a kezeinket széttárjuk, míg halk esetén közelebb tartjuk egymáshoz (Forrai, 2016).

Hangszerek esetében ezt játékok által is be lehet mutatni a gyerekek számára, például: hangosabb-halkabb észrevétele:

Leírás: A gyerekek körben guggolnak a szőnyegen, figyelmesen hallgatnak. Az óvónő elkezd egy hangszereken játszani, például dobon. Először halkan, ekkor a gyerekek még ebben a testtartásban maradnak. Az óvónő elkezd hangosabban játszani, amikor a gyerekek felfigyelnek a hangerőváltozásra, elkezdenek fokozatosan felállni. A hangszer újra elhalkul, a gyerekek visszatérnek a kiinduló pózba (Sapszon, 2013)

A gyors és lassú közötti különbség érzékelését szintén nagyon fontos kialakítani a gyermekekben. A kétféle tempó bemutatásánál vigyáznunk kell arra, hogy a gyors és lassú a normál tempónál gyorsabb és lassabb legyen. A különbségek szemléltetéséhez általában, éneklést, mozgást vagy valamilyen hangszert a legcélszerűbb használni az óvodában. Kiscsoportban változatos és érdekes szemléltetés alapján a kicsik képesek felismerni a lassú és gyors közötti különbséget. Középső csoportban már maguk és képesek lassan és gyorsan járni, tapsolni, dobni, háromszögön játszani. Nagycsoportban a gyerekeknek már tudniuk kell tempót tartani, hangszerjátékokra tempót változtatni, esetleg egy dalt lassabban vagy gyorsabban elénekelni (Forrai, 2016).

Egyes körjátékokokat hirtelen tempóváltással és felgyorsítással kell előadni, ilyen például a Kis, kis, kígyó c. gyermekjáték. A gyerekek körben állnak az óvónő hangszeren kíséri a gyerekek énekét, szökdelő lépésekkel csigavonalban betekerednek, majd ki. Többszöri be- és kitekeredés közben a gyerekek figyelnek a tempó folyamatos fokozására.

201

mrd

Amig betekeredik: Kis, kis kí - gyó, te - ke-redj a fá - ra!

Amig kitekeredik: Kis, kis, kí - gyó, te - ke-redj a fá - ról!

3. ábra Kis, kis kígyó c. gyermekdal kottája és szövege (Forrás: Forrai, 2016)

Ügyelni kell arra, hogy a tempóváltás ne vonjon maga után automatikus hangerőváltást is és fordítva. Nagycsoportban már kombinálhatjuk e kettőt, a gyerek adottságaihoz mérten, például játszhatnak halkán és gyorsan, halkán és lassan, hangosan és gyorsan, hangosan és lassan (Forrai, 2016).

Az óvodában a zenehallgatás általában egyszólamú élőzene meghallgatását jelenti. Az óvónőnek megfelelően fel kell készülni ezekre az alkalmakra, előzetesen többször is el kell játszani, próbálni a dalt vagy zeneművet. Ez azért fontos, mert mint tudjuk a gyermek figyelmét elsősorban az izléses, színes, érdekes előadás köti le. Egy-egy dal hangszeres előadásánál jó, ha a dalt előbb szöveggel, énekelve ismerik meg, majd csak azután hallgatják meg hangszeren, a szövegtől elválasztva. A hangszeres előadás tempója, hangereje, módja meg kell hogy feleljen a dal hangulatának (Forrai, 2016).

A hangszeres előadás új színben mutatja be a megtanult dalokat, és hozzászoktatja a gyermekeket a hosszabb és igényesebb (táncos, karakter) darabok meghallgatására. A hangszeres előadás fokozatai:

Kiscsoport:

- a gyerekek számára ismert játékdalokat az óvónő hangszeren adja elő

Középső csoport:

- hosszabb gyermekdalokat és népdalokat eléneklünk, majd hangszeren is előadjuk
- éneklés és hangszerjáték között el is dúdolhatjuk a dalt ezáltal a gyermekek figyelmét jobban a dallamra irányíthatjuk

Nagycsoport:

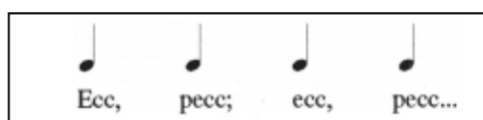
- műzenei darabok hangszeres előadásban;
- rövid hangszeres karakter és táncdarabok bemutatása (Balogh, Czikó, 2014).

A hangszeres karakterdarabok magyarázata történhet a darab témájához illő mesével, történettel vagy verssel. Első bemutatáskor ne játsszuk el a darabot a végéig, ekkor csak mutassuk be a jellegzetes motívumokat, ezeket köthetjük egy-egy szereplőhöz vagy cselekményhez (a meséből, versből, történetből. A motívumok (a darab részeinek) ismétlésébe a gyermekeket is bevonhatjuk. Például: A motívumban bemutatott szereplőket utánozhatják mozgással, hangutánzó szavakat ismételhetnek visszhangjáték formájában. Az ily módon közelített darabot a gyerekek figyelmesebben meg tudják hallgatni. A későbbiekben újból eljátsszuk a darabot az elejétől a végéig. A gyermekek igénye szerint ez többször is megismétlődhet. A darab másodszori, harmadszori meghallgatását már összeköthetjük tánccal, mozgással (Balogh, Czikó, 2014).

A ritmusérzék fejlesztése a zenei nevelés alapvető feladata. Célja az érzékelési készség megalapozása, a mozgások harmonikussá tétele. Különösen fontos a ritmusérzék fejlesztése gyermekkorban, mivel a gyermek lételeme a mozgás, és ez számára játékosságot, felszabadultságot, vidámságot, jó közérzetet jelent (Balogh, Czikó, 2011).

Hangszerjáték előtt az egyenletes lüktetést valamint a ritmust egyszerű mozgásokkal gyakoroljuk be, mint a taps, dobolás, csettintés.

- egyenletes lüktetés begyakorlására:

4. ábra Ecc, pecc, kimehetsz c. kiszámoló ritmusa (részlet) (Forrás: Forrai, 2016)

- egyenletes lüktetés nyolcadokkal:

5. ábra Cini, cini muzsika c. gyerekdal ritmusa (részlet) (Forrás: Balogh-Czikó, 2012)

- ritmuskíséret begyakorlására:

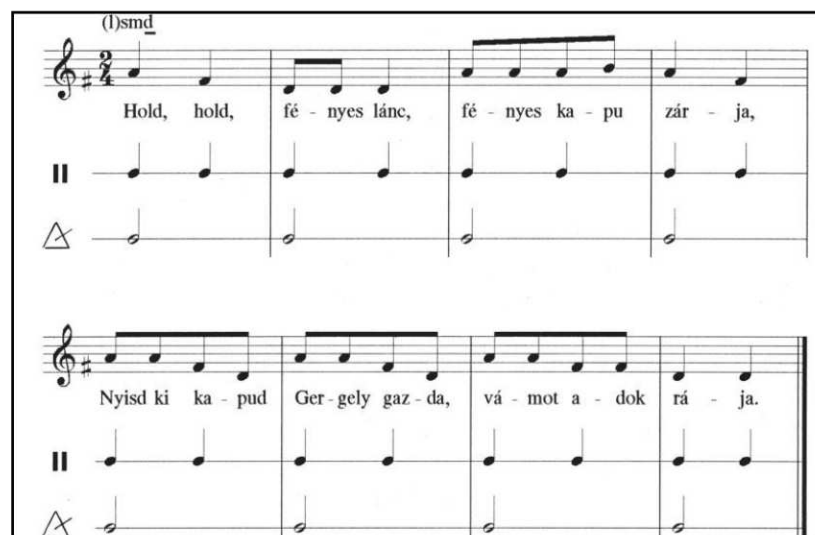
6. ábra Cini, cini muzsika gyerekdal ritmusa (részlet) (Forrás: Balogh-Czikó, 2012)

Ha az egyszerű mozdulatokkal az előbb felsorolt gyakorlatokat a gyermek már önállóan és biztosan végzi, akkor következhet a hangszeres gyakorlás is. Hasonló gyakorlatokkal, az előbbi eljárás szerint a szöveget már hangszeren kísérik. A végső cél a mondóka vagy dal hangszeren való kísérete (Balogh, Czíkó, 2012).

7. ábra Kert alatt kinn a csacsi c. gyerekdal ritmusa (Forrás: Forrai, 2016)

Ha a kiválasztott dalhoz, mondókához egyféle kíséret tartozik, egyszólamú kíséretéről beszélünk. Ha többféle kíséret tartozik egy dalhoz vagy mondókához (pl. egyenletes és ritmuskíséret), akkor többszólamú a kíséret (Balogh, Czíkó, 2012).

8. ábra Hold, hold fényeslánc c. gyerekdal ritmusa (Forrás: Balogh-Czikó, 2012)

Két vagy többszólamú kísérettel leginkább a nagycsoportban érdemes próbálkozni. A többszólamú kíséret megvalósításakor lehetséges a gyerekek csoportokra osztása. Külön

csoportban lehetnek az énekesek, így hangszeresek csak a kíséretre figyelnek, és pontosabban tudják végezni azt. Ezután minden szólam külön – külön kíséri az éneket, majd két szólam együttes kísérete szól, végül egyenként csatlakoznak a többiek is (Balogh, Czikó, 2012).

III. A HANGSZEREK SZEREPE AZ ÉNEK ZENE FOGLALKOZÁSOKON A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ÓVODÁKBAN

Az óvodai ének-zene foglalkozások sikerének legmeghatározóbb személye maga a zenenevelő. A személyisége, a kisugárzása, a szellemi értékei, az, hogy milyen háttértudással, képességekkel rendelkezik a foglalkozások levezetéséhez. Az óvodában a zenenevelő vagy az ének zene foglalkozásokat tartó pedagógus feladata az, hogy megismertesse a gyerekeket a zenével, a dalocskákkal, énekes játékokkal. A gyerekeknek énekléssel, zenehallgatással, közös hangszeres játékkal élményt nyújtson, felkeltse az érdeklődésüket.

Az óvodai zenei nevelés egyik fő feladata, hogy megszerettedjük a gyerekekkel a zenét, legyen szó hangszereken játszott vagy gépről hallgatott zenéről. Mint azt már tudjuk, a gyerekek számára sokkal érdekesebb, ha testközelből hallhatja a zenét, amit az óvodapedagógus vagy zenenevelő ad elő hangszerrel, vagy más technikával, ezalatt értjük az éneklést, dobolást, tapsolást, csettintést. Viszont a legnagyobb élményt a hangszer mégis akkor tudja nyújtani, ha a gyermek maga szólaltathatja meg, játszhat rajta.

A szakdolgozatunk elkészítéséhez ebben a témában végeztünk kutatást a kárpátaljai magyar tannyelvű óvodákban. A kutatásunkban olyan kérdésekre kerestük a választ, hogy milyen felszereltségük a kárpátaljai magyar tannyelvű óvodák a zenei neveléshez szükséges kellékek, termek tekintetében, vannak-e szakirányú végzettséggel rendelkező zenepedagógusok az óvodákban, tudnak-e hangszereken játszani, valamint, hogy használatba veszik-e a hangszereket az ének-zene foglalkozások alkalmával.

3.1. A kutatás előzményei, a minta leírása, kutatási kérdések

A munkánkat előkészítette a 2020 tavaszán végzett kvalitatív adatgyűjtés. A tavalyi munkánkban interjúkat végeztünk, ahol személyesen kerestük meg a falusi óvodánk 3 munkatársát, hogy elvégezzük velük a felmérést.

Az interjúk segítségével azt vizsgáltuk, hogy milyen kapcsolat van a zenei készség és a nyelvi fejlődés között. Célunk volt az, hogy megtudjuk miként valósul meg az óvodában a nyelvi fejlesztés az ének-zene foglalkozásokon. Feladatul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk, milyen típusú játékok, dalanyagok azok, amelyek által az óvodapedagógus fejleszteni tudja a gyerekek beszéd-készségét és hogy mindezt hogyan valósítja meg a

gyakorlatban. Három óvodai nevelővel: két óvónővel és egy zenenevelővel készítettünk kvalitatív alapú felmérést (interjút), hogy megtudjuk: szakirányú végzettséggel rendelkeznek-e az óvónők, milyen zenei képességekkel rendelkezik a 3-6 éves korosztály, valamint hogy az anyanyelvi fejlesztés része-e az ének-zene foglalkozásoknak. A megkérdezettek közül mindhárman önként és szívesen vettek részt a felmérésben.

Azért döntöttünk az interjúk kikérdezés mellett, mivel, hogy a személyes beszélgetéssel a lehető legtöbb információt tudtunk begyűjteni a témával kapcsolatban. Személyesen megtudtuk figyelni az interjúalany reakcióit, láthattuk azokat a nonverbális kommunikációs jegyeket, amelyekből le tudtuk szűrni, hogyha esetleg elbizonytalanodott egy-egy kérdés hallatán, vagy láthattuk ha esetleg nem túl jártas a témában.. A nehézséget csupán az időpontok összeegyeztetése jelentette, mivel, hogy egy ilyen formájú adatgyűjtés hosszabb időráfordítást igényel.

A 2021-es kutatásunk közegét a kárpátaljai magyar óvodák jelentették. Összesen 27 magyar óvodát keresünk meg és végeztünk adatgyűjtést, a kérdőív módszerét felhasználva. Az óvodákról a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség honlapjáról szereztünk elérhetősegeket, valamint egyéb információkat, az elhelyezkedésükkel kapcsolatban.

Annak köszönhetően, hogy 2020-tól Ukrajnában a közigazgatás alapegysége a kistérség, Kárpátalján 64-et hoztak létre. A terület a korábbi 13 járás helyett ma már csak 6-ra oszlik. A magyar óvodák döntő többsége a Beregszászi járásban található, több kistérségben elmondhatjuk, leginkább a Rahói, Técsői és Huszti járás területén, hogy csak szórványban találhatóak magyar tannyelvű intézmények.

	Beregszászi járás	Ungvári járás	Munkácsi járás	Rahói járás	Técsői járás	Huszti járás
A magyar óvodák száma	62	21	9	4	3	2

1. táblázat.: A magyar tannyelvű óvodák megoszlása Kárpátalja járásaiban (Forrás: saját szerkesztés)

Kárpátalján összesen 101 magyar tannyelvű óvoda található. A magyar óvodák döntő többsége a Beregszászi járásban található, a Rahói, Técsői és Huszti járás területén

leginkább csak szórványban találhatóak magyar tannyelvű óvodák (Táblázat 1.) Kárpátalja közigazgatási felosztásáról Ukrajna hivatalos decentralizációs weboldaláról gyűjtöttünk adatokat.

50 óvodát választottunk ki, amelyeknek továbbítottuk a kérdőívünket. A kiválasztásnál figyelembe vettük, hogy mindegyik járásból szerepeljenek óvodák, valamint legyen köztük városi és falun található egyaránt. A kérdőívben található kérdésekkel az óvodák zenenevelőit, vagy a zenefoglalkozásokat tartó nevelőket kerestük meg. Az 50 óvodából 27 intézmény válaszolt a kérdőívünk kérdéseire.

A munkánk megalapozásához a következő kutatási kérdéseket és hipotéziseket fogalmaztuk meg:

1. Milyen végzettséggel rendelkeznek a zenei nevelők a vizsgált intézményekben?

A kutatásunk első részeként tehát azt szeretnénk megtudni, hogy a kárpátaljai magyar óvodákban szakirányú végzettséggel rendelkező zenenevelők tartják-e az ének-zene foglalkozásokat. Hipotézisünket azzal támaszthatjuk alá, hogy Kárpátalján egyenlőre nem található magyar tannyelvű zenepedagógus képző intézmény.

Feltételezzük, hogy a vizsgált intézményekben több a szakirányú végzettséggel nem rendelkező nevelő, mint a szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógus.

2. Tudnak-e hangszeren játszani az ének-zene foglalkozásokat tartó nevelők a kárpátaljai magyar óvodákban?

Kutatási kérdésünket azzal indokolhatjuk, hogy azok a pedagógusok, akik végzettséget szereztek zenei irányzatban, azok a képzésük során valószínűleg elsajátítottak valamilyen hangszerhasználatot is, tehát: feltételezzük, azt hogy azok a nevelők akik szakirányú végzettséggel rendelkeznek, azok tudnak hangszeren játszani.

3. Milyen jelentőséggel bír a hangszerhasználat az ének-zene foglalkozásokon a vizsgált óvodákban?

Azt szeretnénk még megtudni, hogy igaz-e az, hogy a szakirányú végzettséggel rendelkező nevelők nagyobb hangsúlyt fektetnek a hangszerjátékra és a gyerekekkel való együttes hangszerhasználatra, mint a nem szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógusok.

Feltételezzük, hogy azokban az óvodákban, ahol a zenenevelő/óvodapedagógus tud valamilyen hangszeren játszani ott többször veszik használatba a hangszereket a gyerekek is az ének zene foglalkozásokon, mint ott, ahol a nevelő maga nem tud hangszert megszólaltatni.

3.2. A mérőeszköz bemutatása, a vizsgálat módszere

A 2020 elején kialakult járványhelyzet miatt akadályokba ütköztünk, ezért a kutatásunk elvégzéséhez a kérdőív alapú módszer mellett döntöttünk. A kérdőívet a Google Űrlap felületen készítettük el és továbbítottuk a kiválasztott óvodáknak. Azért ezt a felületet választottuk, mivel raktikus és egyszerű a használata. Könnyen továbbítani lehet az elkészült kérdőíveket és rendszerezni a beérkező válaszokat. A kérdőívben 13 nyitott válaszlehetőségű kérdés szerepelt, ezért bár kérdőív formát használtunk a kérdések rendszerezésére, az adatgyűjtés lényegét tekintve írásos interjúnak felelt meg.

Azért választottuk ezt a formát, mivel otthonról is sok információt tudunk így begyűjteni, csak írni és telefonálni kell hozzá, valamint a helyzetre való tekintettel ez bizonyult a leghatékonyabbnak és legbiztonságosabbnak. Nem mellesleg, ha a földrajzi elhelyezkedésünket is figyelembe vesszük, minden óvodát személyesen felkeresni nem kevés erőfeszítésbe, valamint anyagi ráfordításba került volna.

A kutatásunk korlátját jelentette, hogy az e-mailes megkeresésre nem érkezett válasz, ezért személyes megkeresésre volt szükség a közösségi média felületein. A megkérdezettek csupán 54 %-a válaszolt, ennek az indoka lehet még a járványhelyzet miatt megváltozott életkörülmények, a nagyobb internetes leterheltség (online oktatás, távmunka), megváltozott munkarend, valamint a megbetegedések. Azt tapasztaltuk, hogy a sokadik felkeresésre is a vártnál kevesebb válasz érkezett vissza. Tehát a nyitott válaszlehetőségű kérdésekhez, olyan célközönségre is szükség van, aki szívesen eltölt hosszabb időt is a kérdések megválaszolásával.

A kérdőívünkben elsőként általános információkra voltunk kíváncsiak, ami által kapunk egy képet arról, hogy milyen létszámú óvodáról van szó, hol található az említett óvoda, hány csoport működik benne. Itt szeretnénk volna választ kapni még azokra a kérdéseinkre is, hogy dolgozik – e az óvodákban szakképzett zenés nevelő, ha igen, akkor hol szerezte a végzettségét. Van-e az óvodában zeneterem, ahol a zenepedagógus az ének-zene foglalkozásokat lebonyolíthatja. Kiváncsiak voltunk, hogy abba az esetben ha nincs szakképzett zenenevelő az óvodában akkor ki vezeti az ének-zene foglalkozásokat.

A kérdőív második felében a zenenevelő vagy ének-zene foglalkozásokat tartó pedagógus szakmai felkészültségére kérdeztünk rá. Szerettük volna megtudni, hogy a nevelő tud-e hangszeren játszani, használatba veszi-e a hangszereket (ha rendelkezésére áll) az ének-zene foglalkozások alkalmával, gyerekeket bevonja-e a hangszerhasználatba. Melyek azok a hangszerek amiket ő maga használ és melyek azok amelyeket a gyerekek

szólaltathatnak meg. Abban az esetben ha a zenenevelő nem tud hangszerrel megszólaltani, akkor milyen egyéb technikákat alkalmaz a gyerekek fejlesztésére zene foglalkozások alkalmával. Kíváncsiak voltunk még arra, hogy a nevelő részt szokott venni valamilyen továbbképzéseken, ha igen akkor milyen rendszerességgel.

Szerettük volna megtudni, hogy az egyes óvodákban mi képezi az ének-zene foglalkozások anyagát. Milyen képességekkel érkeznek a 3-6 éves gyerekek az óvodába, milyen énekeket, mondókákat ismernek, tehát milyen háttér tudással rendelkeznek, ami által kisebb belátást is lehet nyerni a gyerekek szociális helyzetére. A kérdőívünk végén még arra szerettünk volna választ kapni, hogy a nevelők maguk eredményesnek gondolják-e a foglalkozásaikat, valamint, hogy milyen alkalmakon tudják a szülők is megtekinteni, hogy a gyermekük hol tart a fejlődésben. Ez alatt értettük a különböző szerepeket, ünnepeket, koncerteket, délutáni közös foglalkozásokat a szülőkkel.

3.3. A kutatás eredményei

A kérdőívünk által beérkezett válaszokat a tartalomelemzés módszerével elemeztük. Összesen 27 különböző óvodából sikerült adatokat begyűjtenünk. Első körben tehát kíváncsiak voltunk az óvodák teljes nevére, létszámára, arra hogy hol található, hány csoport működik bennük, valamint, hogy van-e zeneterem az intézményekben. Az előbb említett információkat a 2. sz. táblázatban szemléltettük. A táblázatban az óvodák csoportjainak létszámait csökkenő sorrendben szerepelnek.

№	Az óvoda neve	Település	Csoportok száma	Létszám	Zeneterem
1.	Adatközlő 13.	Nagydobrony	7	171	Van
2.	Adatközlő 11.	Beregszász	6	110	Van
3.	Adatközlő 1.	Visk	-	95	Van
4.	Adatközlő 6.	Salánk	5	87	Van
5.	Adatközlő 18.	Beregszász	5	87	Van
6.	Adatközlő 3.	Gát	4	75	Van
7.	Adatközlő 17.	Csepe	4	75	Van

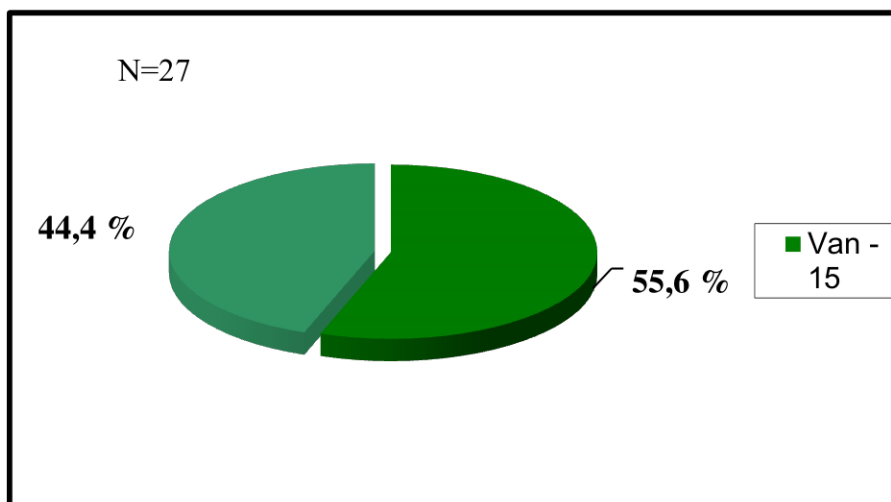
8.	Adatközlő 20.	Feketeardó	4	70	Nincs
9.	Adatközlő 9.	Tiszabökény	4	64	Van
10.	Adatközlő 15.	Forgolány	3	61	Nincs
11.	Adatközlő 19.	Bene	3	61	Van
12.	Adatközlő 14.	Zápszony	4	60	Van
13.	Adatközlő 7.	Gyula	3	43	Van
14.	Adatközlő 10.	Nevetlenfalu	2	42	Nincs
15.	Adatközlő 2.	Téglás	2	35	Van
16.	Adatközlő 16.	Vebróc	3	35	Van
17.	Adatközlő 23.	Batár	2	35	Van
18.	Adatközlő 8.	Tiszaásvány	2	29	Van
19.	Adatközlő 4.	Nagypalád	2	26	Nincs
20.	Adatközlő 12.	Eszeny	2	26	Nincs
21.	Adatközlő 27.	Nagypalád	2	26	Nincs
22.	Adatközlő 24.	Fertősalmás	2	25	Nincs
22.	Adatközlő 21.	Oroszi	1	20	Nincs
24.	Adatközlő 22.	Aklihegy	1	20	Nincs
25.	Adatközlő 5.	Bakos	1	14	Nincs
26.	Adatközlő 26.	Karácsfalva	1	13	Nincs
27.	Adatközlő 25.	Újakli	1	11	Nincs

2. táblázat: A kutatásban részt vevő óvodák adatai a válaszok alapján (Forrás: saját szerkesztés)

A felsoroltak között összesen 3 városi (városi jellegű település) óvoda található, a többi mind falusi. Ezek az óvodák 9 különböző kistérség területén találhatóak. Számszerint 12 található a Páterfalvi, 5 a Beregszászi, 3 az Ujlaki, 2 a Csapi területén, valamint 1-1 a Szürtei, Nagydobronyi, Kaszonyi, Viski, Bányai Kistérség területén. A

táblázatban szereplő adatokból következtethetjük, hogy a nagyobb lélekszámú falvakban és városokban nagyobb csoportszámú és létszámú óvodák találhatóak, valamint, hogy azokban az intézményekben, ahol a létszám meghaladja az 50 főt, ott – 2 kivétellel – mindegyikben található zeneterem.

Az óvodai ének-zene foglalkozások sikerének a kulcsa, hogy megfelelően felkészült szakképzett nevelő vezeti-e a foglalkozásokat. Ez nem azt jelenti, hogy azok a nevelők akik nem szereztek szakképzést zenei irányzatban, azok kevésbé tudnak sikeresek lenni a gyerekek zenei fejlesztésében, viszont tudjuk azt, hogy a szakirányú képzésben részt vett személyek tágabb tudásháttérrel rendelkeznek, mint szakirányú végzettséggel nem rendelkező óvónő társaik. A vizsgált óvodákban adatokat gyűjtöttünk ezzel kapcsolatban is, hogy hányban dolgozik szakképzett zenepedagógus és hányban nem. Az 1 sz. diagramon láthatjuk a válaszok megoszlását.

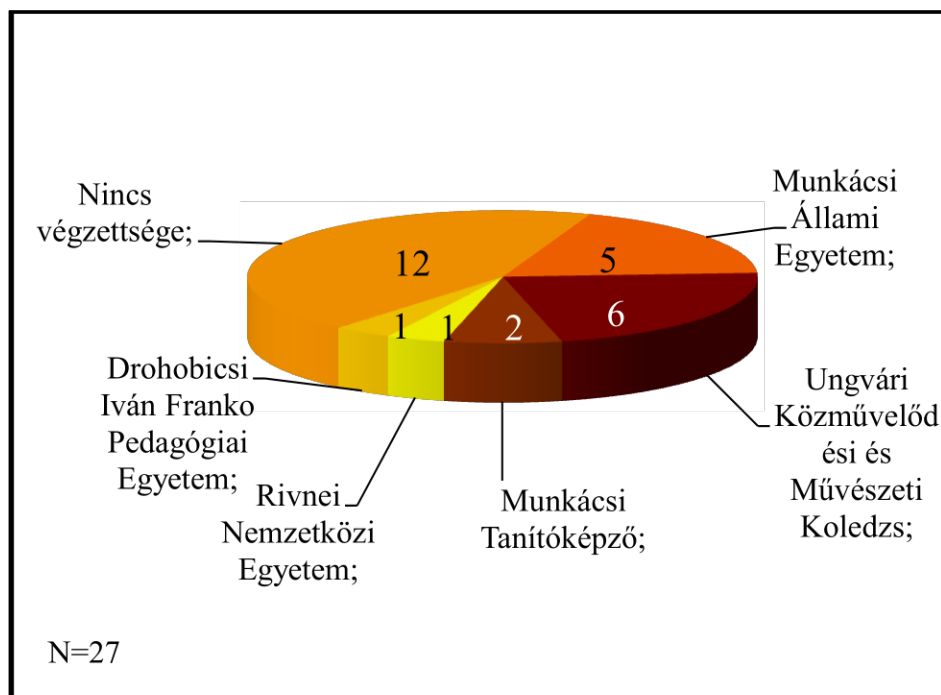

1. diagram: A szakképzett és nem szakirányú végzettséggel rendelkező nevelők megoszlása a vizsgált intézményekben (Forrás: saját szerkesztés)

A beérkezett válaszok alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a vizsgált óvodák közül több a szakképzett zenenevelőt foglalkoztató intézmény, mint a nem szakképzett. Az eredmények alapján tehát az első hipotézisünket, miszerint több a nem szakképzett zenenevelő, mint a szakképzett, el kell vetnünk. Mivel vizsgálatunk nem reprezentatív, ezért az eredményeket nem általánosíthatjuk az összes kárpátaljai óvodára, azok csak a vizsgált intézményekre vonatkoznak. Nem jelenthetjük ki azt, hogy Kárpátalján több a szakképzett zenenevelő az óvodákban, mint a nem szakképzett

zenefoglalkozásokat tartó nevelő, mivel, hogy a kutatásunk nem terjed ki az összes magyar intézményre a megyénkben.

A zenei nevelés eredményessége függ a szakmai felkészültségtől. Azok a nevelők, akik több éven keresztül képezték magukat egy-egy intézményben, nagy tudással rendelkeznek zenei irányzatban, valamint a hangszerhasználat tekintetében. Információt gyűjtöttünk, hogy a vizsgált intézmények zenenevelői hol szereztek végzettséget. Az eredményeket a 2. sz. diagramon szemléltetjük.

2. diagram: A vizsgált intézmények nevelőinek szakképzési helyei (Forrás: saját szerkesztés)

Mint tudjuk Kárpátalján egyenlőre nem működik magyar tannyelvű zenepedagógiai intézmény, ahogy a fenti diagram is mutatja, a megkérdezettek is mind ukrán tannyelvű egyetemeken, koledzsekben szereztek a végzettségüket. Többnyire ezek mind kárpátaljai intézmények, két intézmény képez kivételt: a Rivnei Nemzetközi Egyetem, ami Rivne megyében, valamint a Drohobicsi Iván Franko Pedagógiai Egyetem, ami Lemberg megyében található. Bővebben utána néztünk internetes felületeken az intézményeknek, milyen tanszékek, karok, szakirányzatok találhatóak. A Munkácsi Állami Egyetem honlapjáról megtudtuk, hogy az intézményben működik a bölcsészettudományi karon belül zeneművészeti tanszék, a pedagógiai karon belül pedig zenepedagógus képzés és óvodapedagógiai képzés. (Munkácsi Állami Egyetem weboldala) Az Ungvári Közművelődési és Művészeti Koledzs Zeneművészeti karán különböző hangszerhasználati

és éneklési készségeket lehet elsajátítani. (Ungvári Közművelődési és Művészeti Koledzs weboldala).

Az 1. sz. diagramon is láthatjuk, hogy a vizsgált intézmények majdnem, hogy a felében nem szakképzett zenenevelők végzik a gyerekek fejlesztését ezen a téren. De akkor mégis kik vezetik az ének-zene foglalkozásokat ezekben az óvodákban? A vizsgált intézményekben a beérkező válaszok alapján mind a 12 óvodában az óvodapedagógusok tartják. Az óvónők mindegyike rendelkezik molodsij szpecialiszt vagy Bsc szintű diplomával. A válaszadók között volt olyan alany, aki jelenleg tanul a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Óvodapedagógia karán. A megkérdezett óvodákról tehát biztosan elmondhatjuk, hogy 27-ban biztosan történik változó színvonalú, szintű zenei fejlesztés.

Ahhoz, hogy a foglalkozást vezető nevelő évről-évre fejleszteni tudja önmagát, szükség van különböző szakmai gyakorlásokra, továbbképzésekre, amik által bővíthet a tudása, tájékozódhat az aktuális nevelési programokkal kapcsolatban, újabb és újabb ismeretekkel gazdagodhat. Kíváncsiak voltunk, hogy a vizsgált magyar óvodákból járnak-e a nevelők továbbképzésre, valamint ha igen, akkor milyen rendszerességgel vesznek részt azokon. A beérkezett válaszokat táblázatba foglalva szeretnénk szemléltetni (3. táblázat).

N_o	Az óvoda általánosított megnevezése	Részt vesznek-e továbbképzéseken?	Milyen rendszerességgel?
1.	Adatközlő 3,10,13, 15, 21, 23,	Igen	5 évente
2.	Adat.közlő 2,11.	Igen	Évente akár többször
3.	Adatközlő 1.	Igen	4 év alatt 1-szer volt
4.	Adatközlő 6,7,8, 9, 16, 27,	Igen	Évente
6.	Adatközlő 17.	Igen	Még tanul
9.	Adatközlő 14.	Igen	3 évente
10.	Adatközlő 4, 5, 12, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26	Nem	---
N=27			

3. táblázat: A módszertani továbbképzések gyakorisága a vizsgált intézményekben (Forrás: saját szerkesztés)

Az óvodai zenenevelőknek 5 évente szükséges továbbképzésekre, kurzusokra menniük, azonban ezektől sokkal sűrűbben is lehetőségük nyílik erre. Kárpátalján több helyszínen szerveznek magyar nyelvű továbbképzéseket óvodapedagógusok és zenenevelők részére énekes, játékos tartalommal. Ilyen például a Kölcsey Nyári Pedagógusakadémia, amely 2002 nyara óta folytatja az oktatók posztgraduális képzését. Az egy hetes tanfolyamnak azóta is a főiskola épülete ad otthont. A tanfolyam során az óvodapedagógusok újabb elméleti ismeretekkel gazdagodhatnak, valamint a kézműves és gyakorlati foglalkozások során újabb technikákat, anyagokat sajátíthatnak el. Évről évre nagyobb érdeklődésnek örvend a Kölcsey-akadémia, mivel, hogy egyszerre nyújt lehetőséget a jelentkezőknek a tanulásra, pihenésre, művelődésre (KMPSZ hivatalos weboldala).

Egy másik zenére, zenés játékokra irányuló képzés az Igy tedd rá! program, melynek megálmodója Balatoni Katalin. Célja az óvodai zenés foglalkozások népi alapra helyezése. A program kifejezetten óvodapedagógusoknak és tanítóknak nyújt módszertani, gyakorlati továbbképzést. A programon 2021 februárjában is egy online konferencia keretén belül 1500 magyar pedagógus vett részt a Kárpátmedencéből és a nagyvilágból (Igy tedd rá! weboldala).

A vizsgált intézmények közül, ahol járnak továbbképzésekre az óvónők, több helyen is említették mindkét képzést. Sajnálatos módon azonban a 27 vizsgált intézmény közül 10 nem él az említett lehetőségekkel.

Az ének zene foglalkozások egyik legfontosabb eleme a hangszeres játék. A foglalkozások eredményessége függ a nevelők felkészültségétől, képzettségétől. Úgy gondoljuk, hogy a zenenevelőknek 1 hangszer használatát legalább ismernie kell. Fontos, hogy rendszeresen használja a rendelkezésre álló hangszereket a foglalkozások során, ismertesse meg a gyerekekkel is a hangszereket, mondjon el róla minél több tudni valót, magyarázza el, hogy a fúvós hangszer miért fúvós, a billentyűst pedig miért nevezzük billentyűsnek. Mutassa be a hangszerek használatát, hogyan kell egy-egy hangszert megszólaltatni, hagyja, hogy a gyerekek is kipróbálják. Ha van rá lehetőség az óvodában minél többször vegyük elő a különböző gyermekhangszereket is.

A beérkezett válaszokat elemezve arra az eredményre jutottunk, hogy 8 óvodában semmilyen hangszeren nem tudnak játszani a nevelők, viszont a többiben legalább 1 hangszer használatát ismerik. A nevelők hangszerismeretével kapcsolatos információkat a 4. sz. táblázatban láthatjuk.

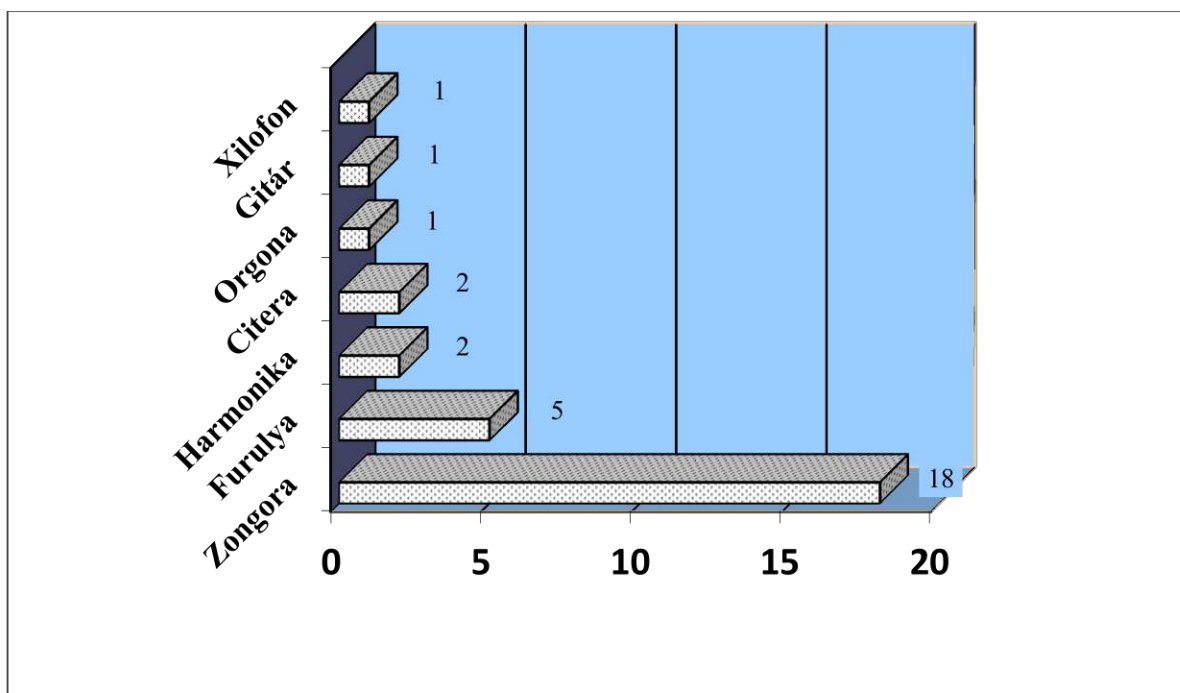
	Zenenevelők
Nem tud hangszeren játszani	8
1 hangszeren játszik	11
Több hangszeren játszik	8
N=27	

4. táblázat: A vizsgált óvodák nevelőinek hangszerismerete (Forrás: saját szerkesztés)

A táblázatban feltüntetett adatok, valamint az 1. sz. diagram alapján elmondhatjuk, hogy a többen is tudnak hangszeren játszani, mint ahányan szakirányú végzettséggel rendelkeznek. A beérkező válaszokat elemezve megtudtuk, hogy a szakirányú végzettséggel rendelkező nevelők mindegyike tud valamilyen hangszeren is játszani. 4 olyan óvoda is van, ahol bár nem dolgozik zenepedagógus az ének foglalkozásokat vezető óvónők mégis tudnak hangszert megszólaltatni. 8 intézménytől érkezett válasz, hogy szakképzett nevelő sincs, valamint a foglalkozásokat vezető óvónők sem tudnak hangszeren játszani.

A pedagógus tudásának az egyik bizonyítéka az, ha tud hangszeren játszani vagy többet is meg tud szólaltatni. A beérkező válaszok alapján a leggyakoribb hangszerek az óvodákban a zongora, a leggyakoribb párosítás, ahol egyszerre többen is tudnak játszani, a zongora – furulya, zongora-citera. Előfordul olyan hangszer is a beérkezett válaszok között, amit sajnos az óvodai foglalkozások keretén belül nem lehet alkalmazni, ilyen az orgona. Az előbbi információkat a 3. sz. diagramon szemléltetjük.

A gyerekeknek az óvodában nagy szükségük van a csengő-zengő hangokra, mivel ezek jókedvet, vidámságot visznek a mindennapokba. Ezért fontos az, hogy minden óvodában a gyerekek számára elérhető közelségben legyenek különböző kisebb-nagyobb hangszerek, akár csörgők vagy fapálcák. Szükség van a hangszerekre, a gyerekek számára ami által élménydúsabbá tehetjük a foglalkozásokat, vidámabbá a hangulatot. Magasabb szintű fejlesztést érhetünk el azáltal, ha hagyjuk, hogy a gyerekek is önmaguk is gyakorolják a hangszerek megszólaltatását.

3. diagram. A hangszerek ismeretének megoszlása a vizsgált óvodákban (Forrás: saját szerkesztés)

A vizsgálatunk során kíváncsiak voltunk arra, hogy a megkérdezett óvodákban találhatóak-e a gyerekek számára hangszerek és használják-e azokat a foglalkozások során. Választ szerettünk volna kapni a feltételezésünkre, miszerint azokban az óvodákban ahol a nevelő tud hangszereken játszani, ott a gyerekek is használatba veszik a hangszereket, ha rendelkezésre áll, a foglalkozások során. A beérkezett információkat az 5. sz. táblázatban szemléltetjük.

Nº	Az óvoda neve	Játszik-e hangszereken a nevelő	Vannak-e gyermekhangszerek	Használják-e azokat a foglalkozásokon
1.	Adatközlő 13.	+	+	+
2.	Adatközlő 11.	+	+	+
3.	Adatközlő 1.	+	+	+
4.	Adatközlő 6.	+	+	+
5.	Adatközlő 18.	+	+	+
6.	Adatközlő 3.	+	+	+
7.	Adatközlő 17.	+	-	-

8.	Adatközlő 20.	-	-	-
9.	Adatközlő 9.	+	-	-
10.	Adatközlő 15.	+	+	+
11.	Adatközlő 19.	-	+	-
12.	Adatközlő 14.	+	+	+
13.	Adatközlő 7.	+	+	+
14.	Adatközlő 10.	+	+	+
15.	Adatközlő 2.	+	+	+
16.	Adatközlő 16.	+	-	-
17.	Adatközlő 23.	+	+	+
18.	Adatközlő 8.	+	+	+
19.	Adatközlő 4.	-	-	-
20.	Adatközlő 12.	-	+	-
21.	Adatközlő 27.	-	+	+
22.	Adatközlő 24.	+	+	+
22.	Adatközlő 21.	+	+	+
24.	Adatközlő 22.	-	-	-
25.	Adatközlő 5.	-	+	+
26.	Adatközlő 26.	-	+	-
27.	Adatközlő 25.	-	-	-

5. táblázat: A nevelők hangszerismerete és a gyermekhangszerek használata a vizsgált óvodákban (Forrás: saját szerkesztés)

A táblázatban feltüntetett adatok arról adnak számot, hogy 15 óvodától érkezett válasz, hogy a zenenevelő is tud hangszereken játszani, rendelkezésre állnak gyermekhangszerek, valamint az ének-zene foglalkozások során a gyerekek is használatba veszik azt. 3 olyan intézmény van (Csepe, Verbóc, Tiszabökény), ahol a nevelő tud hangszereken játszani, viszont gyermekhangszerek hiányában, a foglalkozások során a gyerekek nem használnak, szintén 3 olyan (Eszeny, Bene, Karácsfalva), ahol maga a nevelő nem tud ezért hiába rendelkezésre áll, mégsem használják azokat. Továbbá 2 nevelő

(Bakos, Nagypalád) van a megkérdezettek között, aki maga nem tud hangszerezen játszani, viszont gyermekhangszerekkel foglalkoznak a gyerekekkel együtt. Azok az óvodák, ahol sem a nevelő, sem a gyerekek nem használnak hangszereket azokból 4 van (Feketeadó, Újakli, Aklihegy, Nagypalád). A legtöbbet említett gyermekhangszerek, amiket használnak is a foglalkozások során az a csörgő, dob, xilofon, triangulum, furulya. Ezek a hangszerek mind leginkább ritmushangszerek, egyszerű a használatuk, viszont a foglalkozások során a ritmus vagy a lüktetés érzékeltetésére a legmegfelelőbbek.

Az ének zene fejlesztés szempontjából ugyanolyan nagy szerepe van az eszközöknek, mint a zenei anyag helyes kiválasztásának. A kárpátaljai magyar óvodák többségében úgy gondoljuk, a népi gyermekjátékok, magyar népdalok, valamint a populáris zene a legismertebb és a leginkább alkalmazott a foglalkozások során. A vizsgált óvodákban a megkérdezettek válaszaik ugyanezt bizonyítják, a legtöbben a népdalokat és népi dalos gyermekjátékokat jelölték meg. Adatközlő 11-től a következő választ kaptuk: „Az így tedd rá programban is részt vett az egyik zenenevelő, s azóta az ott tanult dalokat, módszereket is alkalmazza. De azelőtt is helyet foglaltak az ének-zene foglalkozásnak az anyagában a népdalok, népi játékok, énekes játékok, ukrán énekek egyaránt.” Valaki úgy nyilatkozott, hogy az énekek terén leginkább a népi vonal a leggyakoribb, viszont tánc és koreográfia gyakorlás terén a populáris zene a gyakrabban alkalmazott. Módszertanilag ez kevésbé helyes és alkalmazhatatlan forma az óvodai foglalkozások során. A zenehallgatásnak nem anyaga a populáris, XX-XXI. századi zene.

A fejlesztés sikerességére nagy hatással van, nem csak az óvónő felkészültsége, képzettsége, hanem a gyerekek előzetes tudása, a családi háttere, valamint a pedagógus által alkalmazott módszerek. A megkérdezett pedagógusok visszajelzései alapján manapság a gyerekek úgy érkeznek óvodába, hogy nem sok mondókát, dalocskát ismernek. Volt aki a válaszában azt is kiemelte, hogy azok rendelkeznek nagyobb háttértudással ilyen téren, akik többgenerációs családban élnek, tehát akikkel együtt élnek otthon a nagyszüleik is. A legtöbb gyermek ismeri a Boci, boci tartka..., Csip, csip, csóka..., Lánc, lánc, eszterlánc..., Körben áll egy kislányka dalocskákat, de a beérkezett információk alapján a mai gyerekek jártasabbak a populáris felnőtt zenék, vagy az angol nyelvű ritmusos gyermekeknek szánt zenék között. „A gyerekek zenei alapjai elég rosszak, kevés népdalt és népjátékot ismernek, viszont a popzenében nagyon otthonosan mozognak” (Adatközlő 5). Ismernek még olyan mondókákat, amiket lehet kisbaba koruktól hallhattak szüleiktől, ilyenek a tapsoltatól, hócögtető, mint például: Hóc, hóc katona..., Süss fel nap... Hangszereket a legtöbben óvoda előtt még csak képen vagy a televízióban láttak, viszont

felismerik a zongorát, gitárt, xilofont, dobot és csörgőket. A megszólaltatásukkal kapcsolatban is elég otthonosan mozognak.

Azok az óvónők, akik nem tudnak hangszereken játszani, viszont végeznek zenei fejlesztést az óvodákban, más egyéb módszerekhez, technikákhoz folyamodnak, hogy a gyerekek számára érdekessé, élvezhetővé tegyék a foglalkozást. Az óvónőnek/zenenevelőnek önmagát, a kreativitását is bele kell vonnia, hogy a gyerekek számára érdekes, vidám hangulatú környezetet tudjunk megteremteni. Amiben a gyerekekkel szellemileg és érzelmileg is megfelelő fejlesztést tudunk elérni. A mai fejlett világban a legkönnyebb a digitális eszközökhöz nyúlni és bekapcsolni rajtuk a meghallgatni, megtanulni kívánt dalocskákat, mondókákat. Könnyű, viszont nem mindig a legjobb út a fejlesztés tekintetében. Ez nem azt jelenti, hogy digitális eszközök bevonása rossz, viszont ne használjuk ezeket az anyag megtanulására, begyakorlására. Használjuk pihenésként zenehallgatásra.

A megkérdezett óvodákban a legtöbben a zenelejátszó gépeket, laptopokat, hordozható hangszórókat alkalmazzák, amikor nem hangszereket használnak. Ezek segítségével zenét hallgatnak, gyakorolják a megtanulni kívánt dalocskákat. Az említett technikai eszközökön kívül több válaszadó jelölt meg mozdulatokat (csettintés, dobolás, tapsolás). Ezekkel ritmust, lüktetést, tempót gyakorolnak. Adatközlő 27-től a következő válasz érkezett: „Az internet segítségével lejátszunk különböző dalocskákat, amit eléneklünk meghatározzuk, hogy vidám vagy szomorú, lassú vagy gyors karakterű, sokat éneklünk zene nélkül is népdalocskákat, mutogatós dalocskákat, csörgőkkel, tapssal megadjuk a dalocska ritmusát” (Adatközlő 27.).

A ének-zene foglalkozások fontossága és eredményessége nem volt kérdés, minden válaszadó egyöntetűen a foglalkozások fontosságára és fejlesztő lehetőségére hívta fel a figyelmet a válaszaiban: „Igen, zenével sokkal könnyebb a tanulás, egyszerre fejlődhet a szókincsük, beszédbátorságuk, játékok során térbeli tájékozódás, nagymozgások, szem-kéz koordináció, éneklési képességek, emellett kikapcsolódás legjobb forrása” (Adatközlő 3), „Igen, szerintem fontos az ének zene foglalkozás, mivel ezzel fejleszthetjük a gyerekek zenei képességét, ritmusérzéküket, valamint ezáltal megszerettetjük velük a zenét.” (Adatközlő 12).

A zenei általi fejlesztés közül többen említették a figyelmet, a koncentrációt, a feszültségoldást, a mozgást, a koordinációs képességeket, emlékezőkészséget, fantáziát, szókincs gyarapítást. „Igen, fontosnak gondolom, mert felkelti a gyerekek érdeklődését a

zene iránt, a hangszerek iránt. Fejleszti a hallásukat, ritmusérzékét, a gátlásaik feloldódnak, és a mozgásuk is fejlődik” (Adatközlő 2).

Az óvodai nevelés főbb szempontjai közül fontos helyet tölt be a kapcsolattartás a szülőkkel. Nagyon meghatározó tud lenni a gyerekek fejlesztése tekintetében, hogy milyen viszony van a pedagógus és szülő között. A leginkább járható út ebben a szituációban az együttműködés a gyerekek érdekében. Az óvodai életben fontos szerepe van annak, hogy a szülők mennyire vonhatóak be az óvoda életébe. Itt gondolunk a különböző ünnepekre, szerepekre, koncertekre, viszont egy óvoda egész éves munkájához nem csak ennyi tartozik. Szükség van arra, hogy a szülők részt vegyenek olyan közös programokon a pedagógusokkal és gyerekekkel együtt, ami által együttesen dolgokat tudunk végrehajtani, létrehozni, alkotni. Saját példát felhozva a szülők nem igazán együttműködőek, amikor a tavaszi nagytakarítással kapcsolatban keressük fel őket.

Azonban vannak olyan alkalmak is, amikor egy-egy ünnep előtt, kézműves foglalkozásokat szerveznek az óvodákban. Az ilyen rendezvényeken a gyerekek a szülőkkel együtt kedvükre alkothatnak, az épp közelgő ünnep kapcsán valamit, mint például: karácsony előtt adventi koszorú készítés, Arany ősz hetén a kiállítás termékeinek elkészítése, tavasszal húsvéti tojás hímzés. A válaszokban legtöbbet említett ünnepnapok közé soroljuk az tanévnyitó ünnepséget, arany őszt, mikulás, karácsony, március 8, anyák napja, tanévzáró.

Az ünnepek, jeles napok elérkeztevel a gyerekek felkészülnek a szerepekre, koncertekre, ahol előadhatják az eddig megtanult, elsajátított mondókákat, dalocskákat. Ezek olyan alkalmak az óvodai életben, ahol a szülők is szabadon megtekinthetik, hol tartanak a gyermekeik a fejlődésben. Adatközlő 23 a következő választ adta a kérdésünkre: „Óvodánkban megünnepeljük a nagyobb eseményeket, ünnepeket, mint Arany ősz, Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Óvodai ballagás, ahol a szülőknek elő adjuk a megtanult kis koreográfiáinkat, dalocskáinkat, verseinket”.

A beérkezett válaszoknak köszönhetően belátást tudunk nyerni 27 kárpátaljai óvoda életébe, hogy mik történnek az ének-zene foglalkozások során, hogyan végzik a gyerekek fejlesztését ezen a téren, milyen felszereltség áll a rendelkezésre az eredményes munka elvégzése érdekében.

ÖSSZEGZÉS

Dolgozatunkban azt vizsgáltuk, hogy milyen sokszínű lehetőséget biztosítanak a hangszerek az óvodai zenei nevelés terén. Célunk volt az óvodai zenés foglalkozásokba beépülő különböző hangszerek, a zenei képességfejlesztés területeinek a bemutatása, a kárpátaljai magyar óvodák vizsgálata ebben a témakörben. Feladatul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk, milyen felszereltségűek a kárpátaljai magyar tannyelvű óvodák a zenei neveléshez szükséges kellékek, termek tekintetében, vannak-e szakirányú végzettséggel rendelkező zenepedagógusok az óvodákban, tudnak-e hangszereken játszani, valamint, hogy használatba veszik-e a hangszereket az ének-zene foglalkozások alkalmával.

A munka első részében azt fejtettük ki, hogy milyen típusú hangszereket ismerünk, külön-külön kitértünk mindegyikre. Szót ejtettünk a gyermekek hangszereiről, valamint olyanokról, amelyekkel az óvónő tud zenei élményt nyújtani az óvodás gyerekek számára.

A második fejezetben a zenei képességfejlesztés területét tárgyaltuk hosszabban. Kitértünk a hangszerek használatának módjaira. Hosszabban kitértünk minden lehetőségre, úgymint a: zenei fogalmak megtanulására, a zenehallgatásra, a ritmusérzék fejlesztésre.

A harmadik fejezetünk az elvégzett kutatást tartalmazza. A kutatásunkat 27 kárpátaljai magyar óvodában végeztük el, online kérdőíves kikérdezés módszerével. A járványhelyzetre való tekintettel ez bizonyult a legpraktikusabbnak és biztonságosabbnak.

A kutatásunk eredményeként elmondható, hogy a 3 felállított hipotézisből 2 beigazolódott, egyet viszont el kell vetni. Az első feltételezés az, hogy a vizsgált intézményekben több a szakirányú végzettséggel nem rendelkező nevelő, mint a szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógus. Ezt a feltételezést el kell vetni, mivel a vizsgálat eredményeként kiderült, hogy több a szakirányú végzettséggel rendelkező zenenevelő az intézményekben, mint a nem szakképzett. A következő feltételezés, hogy azok a nevelők akik szakirányú végzettséggel rendelkeznek, azok tudnak hangszereken játszani. A második hipotézis beigazolódott. A vizsgálat eredményeként elmondható, hogy azok a zenenevelők aki szakirányú képzésben vettek részt tudnak hangszereken játszani. A harmadik hipotézis, miszerint - azokban az óvodákban, ahol a zenenevelő/óvodapedagógus tud valamilyen hangszeren játszani ott többször veszik használatba a hangszereket a gyerekek is az ének zene foglalkozásokon, mint ott, ahol a nevelő maga nem tud hangszert

megszólaltatni – szintén beigazolódott. A vizsgált intézményektől beérkező összesített válaszok alapján, azokban az óvodákban ahol a zenenevelő tud hangszeren játszani, ott a gyerekek is használatba veszik azt a foglalkozások alkalmával.

Fontosnak tartjuk a hangszerek és hangszeres játékok alkalmazását, hiszen óvodapedagógusokként nagy figyelmet kell fordítanunk a felnövekvő nemzedék sokoldalú fejlesztésére. Törekednünk kell arra, hogy a gyerekek a legélvezetesebben, legérdekesebben, játékos tevékenységek által sajátítsák el azokat az ismereteket, amelyeket a későbbiekben a tanulmányaik során kamatoztatni tudnak.

РЕЗЮМЕ

Тема кваліфікаційної роботи: Роль музичних інструментів на заняттях музики у ЗДО.

Дуже важливим є використання музичних інструментів та інструментальних ігор. Як вихователі дитсадків, ми повинні приділяти велику увагу багатогранному розвитку зростаючого покоління. Ми повинні прагнути зробити найбільш приємну, цікаву, грайливу діяльність, доступну дітям для навчання в майбутньому. У своїй роботі я розглянула різноманітність можливостей музичних інструментів у дошкільній освіті.

Метою було представити різноманітні музичні інструменти, які використовуються на музичних заняттях. Музика і гра, як форма діяльності відіграють важливу роль у повсякденному житті дитячого садка. Наша мета полягала у тому, щоб вивчити, які музичні інструменти допомагають дитині розвиватися найбільш універсальним способом і які враження дитина може отримати.

Для підготовки кваліфікаційної роботи ми провели дослідження в закарпатських угорські садках. Ми опитали 27 установ, використовуючи метод опитування через Інтернет. З огляду на епідемічну ситуацію, це виявилось найбільш практичним. В результаті нашого дослідження можна сказати, що дві з трьох наших гіпотез були доведені, але одну потрібно було відхилити.

Робота складається з двомовного змісту, вступу, трьох розділів, двомовного резюме, зі списку використаних пісень, списку малюнків та переліку таблиць і діаграм загальною кількістю 44 сторінок.

IRODALOMJEGYZÉK

- Програма розвитку дитини дошкільного віку „Я у світі” (2014) (Ukrajna Oktatási Minisztériumának alapprogramja az óvodai nevelésre vonatkozóan (saját fordítás)
- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (2012) (Magyarország)
- Balogh Mária, Czikó Gabriella (2001): Az óvodai zenei nevelés módszertana (I-IV rész), a Losonci Pedagógiai és Szociális Akadémia részére, Erdélyi Tankönyvtár, Kolozsvár
- Balogh Mária, Czikó Gabriella: A gyermekhangszerek az óvodában, Órszavak folyóirat, 2012/őszi száma
- Balogh Mária, Czikó Gabriella: A ritmusérzék fejlesztése az óvodában, Órszavak folyóirat, 2011/őszi száma
- Balogh Mária, Czikó Gabriella: Zenehallgatás az óvodában c. tanulmány, Órszavak folyóirat, 2014/ őszi száma
- Bogár István (2010): A rézfúvós hangszer, Editio Musica Budapest, Budapest, 11-16
- Csongrádi Beatrix, Asztalos Kata (2017): A zenei képességek fejlettsége 3-6 éves korban, Szegedi Tudományegyetem
- Döbrössy János (2004): Ének-zene nevelés, Az Eötvös Loránd Tudományi Egyetem Tanító- és Óvóképző Főiskola Karának Tudományos Közleménye XXV., Trezor Kiadó, (p. 45-46)
- Forrai Katalin (1991): Ének az óvodában, Editio Musica Budapest, Budapest, 80, 61
- Forrai Katalin (2016): Ének a bölcsődében, Móra Könyvkiadó, Debrecen, 32-34
- Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, Móra Könyvkiadó, Debrecen, 57-62, 64-66, 71-76, 83-92, 98-113, 115-118
- Frank P. Bär (2013): Hangszerek, Mi Micsoda sorozat: 81. kötet, Tessloff és Babilon Kiadó, 10-39

Haffner-Kiss Alexandra (2017): Zenei hatások kutatása a magzati időszakról az óvodáskorig (0-7 éves kor), Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet

Janurik Márta, Józsa Krisztián (2013): A zenei képességek fejlődése 4 és 8 éves kor között, Magyar Pedagógia folyóirat, 113. évfolyam, 2. szám, 75-99.

Janurik Márta, Józsa Krisztián (2011): A zenei képességek fejlődése és összefüggése néhány alapkészséggel – egy három hónapos zenei fejlesztő kísérlet eredményei, In: Kozma Tamás–Perjés István (szerk.) Új kutatások a neveléstudományokban, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 63-78

Kodály Zoltán (1958): Zene az óvodában, Zeneműkiadó, Budapest

Sapszon Borbála (2013): Játék a zenével avagy zenei képességfejlesztő játékok óvodásoknak és kisiskolásoknak, kiadja a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt, Budapest, 53-54

INTERNETES FORRÁSOK

A Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség hivatalos weboldala - Oktatási intézmények – Óvodák menüpont alatt

<http://kmpsz.uz.ua/oldal/ovodak.html>

Letöltés ideje: 2021. 05. 04

A Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség hivatalos weboldala - Rendezvényeink – Kölcsey Pedagógus akadémia menüpont alatt

<http://kmpsz.uz.ua/kolcsey-pedagogusakademia.html>

Letöltés ideje: 2021. 05. 05.

A Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség hivatalos weboldala – Rólunk – Óvodaszekció menüpont alatt

<http://kmpsz.uz.ua/oldal/ovodaszekcio.html>

Letöltés ideje: 2021. 05. 04

Az Ungvári Közművelődési És Művészeti Koledzs hivatalos weboldala – Szakok –
Zeneművészet menüpont alatt (saját fordítás)

<https://institute-culture.uz.ua/ua/musicne-mustectvo>

Letöltés ideje: 2021. 05. 05

A Munkácsi Állami Egyetem hivatalos weboldala - Szerkezet – Tanszékek, karok
menüpont alatt (saját fordítás)

<https://msu.edu.ua/fakulteti/>

Letöltés ideje: 2021. 05. 05

Igy tedd rá! program hivatalos weboldala:

<https://igyteddra.hu/>

Letöltés ideje: 2021. 05. 05

Ukrajna hivatalos decentralizációs weboldala – Kistérségek – Kistérségek 2020: a járások
adatai menüpont alatt (saját fordítás)

<https://decentralization.gov.ua/>

Letöltés ideje: 2021. 05. 03

MELLÉKLETEK

Ábrák jegyzéke

1. ábra Jó reggelt kívánok köszönési forma különböző ritmusai	16
Forrás: Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, 107	
2. ábra Poros úton köcsi zörög c. népdal ritmusa	16
Forrás: Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, 151	
3. ábra Kis, kis kigyó c. gyermekdal kottája és szövege	21
Forrás: Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, 222	
4. ábra Ecc, pecc, kimehetsz kiszámoló ritmusa (részlet)	22
Forrás: Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, 140	
5. ábra Cini, cini muzsika gyerekdal ritmusa (részlet)	22
Forrás: Balogh Mária, Czikó Gabriella (2012): A gyermekhangszerek az óvodában, 4	
6. ábra Cini, cini muzsika gyerekdal ritmusa (részlet)	23
Forrás: Balogh Mária, Czikó Gabriella (2012): A gyermekhangszerek az óvodában, p. 4	
7. ábra Kert alatt kinn a csacsi c. gyerekdal ritmusa	23
Forrás: Forrai Katalin (2016): Ének az óvodában, 162	
8. ábra Hold, hold, fényeslánc c. gyerekdal ritmusa	23
Forrás: Balogh Mária, Czikó Gabriella (2012): A gyermekhangszerek az óvodában, 5	

Táblázatok és diagramok jegyzéke

1. táblázat A magyar tannyelvű óvodák megoszlása Kárpátalja járásában.....	26
Forrás: saját szerkesztés	
2. táblázat A kutatásban részt vevő óvodák adatai a válaszok alapján	29
Forrás: saját szerkesztés	
1. diagram A szakképzett és nem szakirányú végzettséggel rendelkező nevelők megoszlása a vizsgált intézményekben	31
Forrás: saját szerkesztés	
2. diagram A vizsgált intézmények nevelőinek szakképzési helyei	32
Forrás: saját szerkesztés	
3. táblázat A módszertani továbbképzések gyakorisága a vizsgált intézményekben.....	33
Forrás: saját szerkesztés	
4. táblázat A vizsgált óvodák nevelőinek hangszerismerete	35
Forrás: saját szerkesztés	
3. diagram A hangszerek ismeretének megoszlása a vizsgált óvodákban.....	36
Forrás: saját szerkesztés	
5. táblázat A nevelők hangszerismerete és a gyermekhangszerek használata a vizsgált óvodákban.....	36
Forrás: saját szerkesztés	

Завідувачу кафедри
Біда Олена Анатоліївна
здобувача вищої освіти
Жендей Вівіяна Андріївна,
дошкільна освіта, IV курс

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

2021. május 25.

Підпис

Bida Ilona
tanszékvezetőnek
Zsendej Vivien,
Óvodapedagógia szak, IV évfolyam
hallgatótól

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

25.05.2021

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007919060

Дата перевірки:
18.05.2021 23:11:15 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
19.05.2021 09:49:00 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Жендей В.А

Кількість сторінок: 42 Кількість слів: 10032 Кількість символів: 75626 Розмір файлу: 1.09 MB ID файлу: 1008010782

9.14% Схожість

Найбільша схожість: 2.73% з Інтернет-джерелом (<https://docplayer.hu/4735266-A-gyermekhangszerek-az-ovodaban.htm..>

9.14% Джерела з Інтернету

59

Сторінка 44

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел